

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

***Programu Ochrony Środowiska
i Planu Gospodarki odpadami
dla Gminy Skierniewice
na lata 2009 - 2012***

Wykonawca opracowania:

PPUH „**BaSz**” mgr inż. Bartosz Szymusik

26-200 Końskie ul. Polna 72

tel./fax (0-41) 372 49 75 e-mail basz@post.pl

Skierniewice, 2009

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
1.1. Podstawa prawna i cel Prognozy.....	4
1.2. Informacje o zawartości głównych celów programów	5
1.2.1. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Skierniewice na lata 2009-2012	6
1.2.2. Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Skierniewice na lata 2009-2012.....	9
2. Powiązanie projektów z innymi dokumentami	11
3. Analiza stanu środowiska na terenie Gminy Skierniewice	11
3.1. Ogólna charakterystyka Gminy Skierniewice.....	11
3.2. Gleby	13
3.3. Wody podziemne.....	14
3.4. Wody powierzchniowe.....	15
3.5. Powietrze atmosferyczne.....	15
3.6. Zasoby przyrodnicze i lasy.....	16
3.6.1. Obszary Natura 2000.....	19
3.7. Różnorodność biologiczna	20
3.8. Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne	20
3.9. Gospodarka odpadami.....	22
4. Problemy ochrony środowiska na terenie gminy Skierniewice istotne z punktu widzenia projektu POŚ dla Gminy Skierniewice	23
4.1. Degradacja gleb i powierzchni ziemi	23
4.2. Zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych.....	23
4.3. Powietrze atmosferyczne.....	26
4.4. Zasoby przyrodnicze	26
4.5. Hałas.....	27
5. Cele ochrony środowiska uznane za priorytetowe na szczeblu międzynarodowym, krajowym i regionalnym oraz zakres i sposoby ich uwzględnienia w POŚ - identyfikacja, analiza i ocena.	28
6. Analiza poprawności określenia stanu aktualnego w projekcie „Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Skierniewice”	30
6.1. Odpady komunalne	30
6.2. Odpady niebezpieczne.....	31
6.3. Instalacje do odzysku i unieszkodliwianiem odpadów	33
7. Analiza skutków środowiskowych aktualnego stanu gospodarki odpadami	34
7.1. Odpady komunalne	34
7.2. Odpady niebezpieczne i inne niż niebezpieczne	34

8. Analiza i ocena potencjalnych oddziaływań na środowisko zadań ujętych w projekcie „Programu ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami dla gminy Skierniewice”	35
9. Określenie, analiza i ocena stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem.....	38
10. Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją projektu POŚ i PGO dla gminy Skierniewice	46
11. Analiza rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w projekcie POŚ i PGO dla gminy Skierniewice	47
12. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu POŚ i PGO	48
13. Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu	49
14. Metody wykorzystane przy opracowaniu prognozy	49
15. Metody analizy realizacji postanowień projektu POŚ i PGO	50
16. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.....	50
17. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	50

1. Wprowadzenie

1.1. Podstawa prawna i cel Prognozy

Podstawę prawną sporządzenia niniejszej „Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Skierniewice na lata 2009-2012 ” jest art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227). Artykuł ten zobowiązuje organy administracji opracowujące projekty polityk, strategii, planów lub programów obowiązek przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tych dokumentów. Związane jest to ze stosowaniem w prawodawstwie polskim postanowień Dyrektywy 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Zawartość niniejszej Prognozy wynika z art. 51 wspomnianej ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227) oraz uzgodnień dotyczących zakresu i szczegółowości informacji, jakie powinny być zawarte w Prognozie, dokonanych przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi w piśmie z dnia 24 lipca 2009 r. znak RDOŚ-10-WSI-o-6625/349/2009/sś, jak również Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi, określonych pismem z dnia 28 lipca 2009 r. znak PWIS-NS-OZNS-072/175/09. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Skierniewce powinna:

1) zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowanie do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu w procesie opracowania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem,
- e) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- f) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,

2) określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem w szczególności podczas prac związanych z usuwaniem azbestu,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,

- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym pod kontem wyrobów i odpadów zawierających azbest, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowania dokumentu,
- e) w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- f) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
- różnorodność biologiczną,
 - ludzi,
 - zwierzęta,
 - rośliny,
 - wodę,
 - powietrze,
 - powierzchnię ziemi,
 - krajobraz,
 - klimat,
 - zasoby naturalne,
 - zabytki,
 - dobra materialne
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy,
- 3) przedstawiać:
- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy,
- 4) uwzględnić informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania.

1.2. Informacje o zawartości głównych celów programów

Projekt Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Skierniewice zawiera następujące zagadnienia:

- omówienie aktualnego stanu prawnego,

- charakterystyka obszaru gminy (położenie geograficzne, sytuacja demograficzna, sytuacja gospodarcza, warunki hydrologiczne i hydrogeologiczne, warunki przyrodniczo-krajobrazowe),
- diagnoza aktualnego stanu środowiska,
- cele i zadania w zakresie ochrony środowiska uznane za priorytetowe,
- analiza obecnego stanu gospodarki odpadami na terenie gminy z podziałem na odpady komunalne, niebezpieczne i z sektora gospodarczego (rodzaj, ilość i źródła powstawania odpadów, istniejący system gospodarowania odpadami, zidentyfikowane problemy),
- prognozowane zmiany stanu środowiska,
- działania zmierzające do poprawy stanu środowiska,
- zadania strategiczne, w tym harmonogram realizacji planowanych przedsięwzięć,
- wnioski z prognozy oddziaływania projektu planu na środowisko,
- sposób monitoringu i oceny wdrażania planu.

1.2.1. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Skierniewice na lata 2009-2012

Program Ochrony Środowiska dla gminy Skierniewice opracowany jest zgodnie z obowiązującym w czasie tworzenia Programu art. 14 ust. ustawy Prawo ochrony środowiska i określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- kierunki działań,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Projekt „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Skierniewice”, będący drugą edycją dokumentu programowego określającego zadania w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami na terenie gminy Skierniewice i stanowiący aktualizację dokumentu przyjętego w 2004 r., należy postrzegać jako potrzebę dopasowania celów, priorytetów i kierunków działań do obecnego stanu środowiska i wymagań wynikających z nowych przepisów ochrony środowiska UE oraz aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy i planów rozwojowych w tym zakresie.

Nadrzędny cel Programu Ochrony Środowiska dla gminy Skierniewice na lata 2009-2012 określony został następująco:

Zapewnienie mieszkańcom wysokiego standardu życia oraz zrównoważony rozwój gminy, przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów przyrody, które równocześnie wspierają rozwój gospodarczy i społeczny.

Celem nadrzędnym Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Łódzkiego na lata 2008-2011 jest:

„Poprawa warunków życia mieszkańców regionu poprzez poprawę jakości środowiska, likwidację zaniedbań w jego ochronie i racjonalne gospodarowanie jego zasobami”.

W projekcie POŚ dla gminy Skierniewice przyjęto 2 cele operacyjne (szczegółowe). Realizacja celów strategicznych i operacyjnych polityki ekologicznej gminy Skierniewice wymaga opracowania programów działania w poszczególnych obszarach.

W zamieszczonej niżej tabeli zawarto cele i działania ujęte w POŚ dla gminy Skierniewice.

Cele i priorytety sformułowane w projekcie POŚ dla gminy Skierniewice

<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele operacyjne</i>	<i>Programy</i>
I Rozwój gospodarczy gminy wykorzystujący walory środowiska naturalnego	▪ Rozwój gospodarczy nie wpływający negatywnie na środowisko naturalne	▪ Program popularyzacji energii odnawialnej i technologii przyjaznych środowisku
	▪ Rozwój ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa	▪ Program rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa rolnego
	▪ Rozwój agroturystyki i ekoturystyki	▪ Program wspierania rozwoju agroturystyki i gospodarstw ekologicznych
	▪ Podniesienie walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy	▪ Program budowy małych zbiorników retencyjnych
II Czyste środowisko	▪ Budowa systemów infrastruktury technicznej	▪ Program wodociągowania ▪ Program budowy sieci kanalizacji sanitarnej ▪ Program gazyfikacji i termomodernizacji budynków
	▪ Poprawa funkcjonowania systemów komunikacyjnych	▪ Program budowy i modernizacji dróg ▪ Program rozwoju infrastruktury komunikacyjnej
	▪ Rozbudowa i usprawnienie systemu gospodarki odpadami”	▪ Program selektywnej zbiórki odpadów ▪ Program unieszkodliwiania odpadów ▪ Program likwidacji dzikich wysypisk
	▪ Ochrona zasobów leśnych	▪ Program ochrony lasów ▪ Program zalesień
	▪ Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców	▪ Program edukacji ekologicznej

Dla osiągnięcia wyznaczonych celów opracowano programy działania w poszczególnych obszarach i przyporządkowano im szczegółowe zadania, planowane do realizacji jako zadania priorytetowe (na lata 2009-2012) oraz zadania długofalowe (na lata 2013-2016).

Sformułowano następujące działania:

- budowa sieci infrastruktury technicznej (działania inwestycyjne) oraz przez samorząd gminny we współpracy z instytucjami działającymi w sektorze gospodarki komunalnej, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi (działania organizacyjne),
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych, liniowych i powierzchniowych,
- zmniejszenie zapotrzebowania na energię - termomodernizacja budynków, modernizacja źródeł ciepła,
- popularyzacja ekologicznych źródeł energii - budowa sieci gazociągowych, modernizacja sieci elektroenergetycznych, popularyzacja odnawialnych źródeł energii,
- modernizacja systemu komunikacyjnego gminy w celu zmniejszenia emisji spalin,
- racjonalizacja gospodarki wodnej na terenie gminy oraz rozbudowę sieci wodociągowych na terenach przeznaczonych pod inwestycje,
- budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Skierniewice,
- wsparcie przez gminę budowy przydomowych oczyszczalni ścieków,
- propagowanie wśród rolników zasad prawidłowego postępowania z nawozami i środkami ochrony roślin,
- zorganizowanie sprawnego systemu zbiórki odpadów niebezpiecznych oraz wielkogabarytowych z terenu gminy,
- modernizacja, rozbudowa i rekultywacja składowiska odpadów w Julkowie,
- utworzenie na terenie gminy punktu tymczasowego składowania odpadów niebezpiecznych, wysegregowanych ze strumienia odpadów komunalnych,
- opracowanie i rozpoczęcie realizacji programu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- podjęcie działań w celu likwidacji dzikich wysypisk odpadów,
- prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w społecznościach lokalnych w zakresie właściwego postępowania z poszczególnymi rodzajami odpadów,
- modernizacji dróg (poprawa stanu nawierzchni) oraz tworzenia pasów zieleni ochronnej wzdłuż szlaków komunikacyjnych (koordynacja działań wynikających z programu zalesień),
- ochrona i zwiększanie zasobów leśnych (przeciwdziałanie powstawaniu dzikich wysypisk, wypalaniu traw), jak również możliwość wykorzystania tych terenów dla rozwoju turystyki,
- wspieranie działań mających na celu ochronę obszaru DOLINA RAWKI (PLH 100015), uznanego jako obszar NATURA 2000, zgodnie z Dyrektywą Siedliskową – SOOS,

1.2.2. Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Skierniewice na lata 2009-2012

Dla potrzeb Planu Gospodarki Odpadami dla gminy Skierniewice dokonano podziału odpadów na:

- odpady komunalne,
- odpady niebezpieczne,
- odpady inne niż komunalne i niebezpieczne.

Analiza stanu obecnego gospodarki odpadami na terenie gminy Skierniewice została przeprowadzona w oparciu o:

- informacje uzyskane z Urzędu Gminy Skierniewice,
- Sprawozdanie z realizacji Gminnego Planu Gospodarki Odpadami za okres 2004 - 31.12.2006 oraz Sprawozdanie z realizacji Gminnego Planu Gospodarki Odpadami (za lata 2007-2008),
- informacje zawarte w przeglądzie ekologicznym składowiska,
- informacje z „Raportu o stanie środowiska w Województwie Łódzkim w roku 2006” (Biblioteka Monitoringu Środowiska, Łódź 2007),
- dane zawarte w Informacji o stanie środowiska w powiecie skierniewickim w roku 2007 (WIOŚ w Łodzi, Delegatura Skierniewice, 2008),
- dane z Wojewódzkiej Bazy Danych dotyczące wytwarzania i gospodarowania odpadami w powiecie skierniewickim.

Głównym celem PGO jest ograniczenie powstawania odpadów na terenie gminy Skierniewice, a także ilości odpadów kierowanych na składowiska bez ich wstępnego poddania takim procesom jak odzysk czy recykling.

W gospodarce odpadami komunalnymi dla Gminy Skierniewice przyjęto następujące cele nadrzędne:

- Zapobieganie powstawaniu odpadów oraz ograniczenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko
- Wspomaganie prawidłowego postępowania z odpadami
- Zorganizowanie obiektów czasowego przetrzymywania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych

Wyznaczone zostały również cele pośrednie, które zostały sformułowane jako cele krótkookresowe (2009 – 2012) oraz cele długookresowe (2013 – 2016).

Kolejne cele i działania są następujące:

CELE

- wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa,
- minimalizacja powstawania odpadów,
- wprowadzenie na terenie całej gminy selektywnej zbiórki odpadów „u źródła”,
- zapewnianie warunków sprawnego funkcjonowania systemu selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, w tym:
 - selektywnego zbierania odpadów: wielkogabarytowych a także z remontów, budowy i demontażu obiektów budowlanych,
 - selektywne zbieranie odpadów opakowaniowych,

- osiągnięcie minimalnych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych,
- selektywne zbieranie odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
- selektywne zbieranie odpadów niebezpiecznych oraz zużytych urządzeń EE,
- poprawa świadomości ekologicznej wytwórców odpadów w sektorze gospodarczym, szczególnie z małych i średnich przedsiębiorstw,
- opracowanie i realizacja programu usuwania z terenu gminy wyrobów zawierających azbest,
- współdziałanie na rzecz utworzenia Celowego Związku Gmin, umożliwiającego prowadzenie wspólnych działań w zakresie zagospodarowania odpadów,
- zwiększenie ilości odpadów zbieranych z terenu gminy (wylimitowanie rozbieżności między ilością odpadów zbieranych a szacunkową ilością odpadów wytwarzanych na terenie gminy),
- utworzenie Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych na terenie gminy,
- zapewnienie bezpiecznego dla środowiska unieszkodliwiania powstałych odpadów,
- wylimitowanie procedur nielegalnego składowania odpadów – lokalizacja i likwidacja „dzikich wysypisk”.

Przyjęte cele w zakresie gospodarki odpadami wytwarzanymi w sektorze gospodarczym dla odpadów innych niż niebezpieczne to:

- minimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów,
- odzysk wytworzonych odpadów,
- odzysk odpadów nagromadzonych na składowisku odpadów.

DZIAŁANIA

- wzmocnienie edukacji ekologicznej mieszkańców oraz prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno-edukacyjnej w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z poszczególnymi rodzajami odpadów,
- kontrolowanie przez gminę stanu zawieranych umów przez właścicieli nieruchomości z podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych,
- rozwój systemu segregacji odpadów „u źródła” we wszystkich miejscowościach na terenie gminy,
- zapewnienie warunków do wydzielenia ze strumienia odpadów komunalnych odpadów wielkogabarytowych, budowlanych, zużytych urządzeń EE oraz odpadów niebezpiecznych,
- objęcie mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji do roku 2010,
- zmniejszenie ilości wszystkich rodzajów odpadów kierowanych na składowiska, a szczególnie ulegających biodegradacji,
- wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- wprowadzenie spójnych zasad finansowania unieszkodliwiania odpadów komunalnych (zanieczyszczający płaci),

- opracowanie i wdrożenie gminnego programu usuwania materiałów zawierających azbest,
- opracowanie planu utworzenia i dokumentacji technicznej stałego Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych,

2. Powiązanie projektów z innymi dokumentami

Prognozę oddziaływania projektu POŚ i PGO dla gminy Skierniewice wykonano z wykorzystaniem następujących materiałów sporządzonych na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym:

- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2008-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Narodowa Strategia Ochrony Środowiska na lata 2007-2015,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010 – Ministerstwo Środowiska, 2006 r.
- Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) 2007-2013,
- Natura 2000 – Europejska sieć ekologiczna, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002 r.
- Polityka energetyczna Polski do 2025 roku,
- Polityka Leśna Państwa,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego,
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2007- 2020,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012-2015,
- Plan Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2011 z uwzględnieniem lata 2012-2015,
- Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Skierniewice na lata 2009-2012 (aktualizacja)
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, Rada Ministrów, Warszawa maj 2002 r.

Priorytety i zadania objęte projektem POŚ i PGO dla Gminy Skierniewice realizują cele środowiskowe ujęte w dokumentach strategicznych w zakresie ochrony środowiska zarówno na szczeblu krajowym, wojewódzkim jak i powiatowym.

3. Analiza stanu środowiska na terenie Gminy Skierniewice

3.1. Ogólna charakterystyka Gminy Skierniewice

Gmina Skierniewice usytuowana jest w centralnej Polsce, we wschodniej części województwa łódzkiego, w powiecie skierniewickim.

Sąsiednimi jednostkami administracyjnymi dla gminy Skierniewice są:

- od północy - gmina Bolimów (pow. skierniewicki),
- od wschodu - gminy Puszcza Mariańska (pow. żyrardowski) i Nowy Kawęczyn (pow. skierniewicki),
- od południa - gmina Głuchów (pow. skierniewicki),
- od zachodu - gminy Godzianów, Maków (pow. skierniewicki) oraz Łyszkowice

i Nieborów (powiat łowicki),

Teren gminy otacza miasto Skierniewice – miasto na prawach powiatu.

W skład gminy Skierniewice wchodzi 30 miejscowości: Balcerów, Borowiny, Brzozów, Budy Grabskie, Dąbrowice, Dębowa Góra, Józefatów, Julków, Ludwików, Miedniewice, Miedniewice Topola, Mokra, Mokra Lewa, Mokra Prawa, Nowe Rowiska, Nowy Ludwików, Pamiętna, Pruszków, Ruda, Rzeczków, Rzymiec, Samice, Sierakowice Prawe, Sierakowice Lewe, Stare Rowiska, Strobów, Wola Wysoka, Wólka Strobowska, Zalesie, Żelazna. Prawie wszystkie miejscowości w gminie są jednocześnie sołectwami. Na obszarze gminy znajduje się 29 sołectw.

Powierzchnia gminy Skierniewice wynosi: 131 km² (13 151 ha). Pod względem powierzchni jest to największa gmina powiatu skierniewickiego.

Pod względem fizyczno-geograficznym obszar gminy Skierniewice położony jest w obrębie makroregionu Wzniesień Południowomazowieckich i na granicy dwóch mezoregionów:

- Wzniesień Łódzkich
- Równiny Łowicko-Błońskiej.

Strefę przejściową pomiędzy Równiną a Wzniesieniami Łódzkimi stanowi krawędź geomorfologiczna, słabo zaznaczona w terenie. Jej partie szczytowe rozciągają się na linii Dąbrowice-Balcerów-Strobów i wznoszą się na wysokość 134-135 m. n.p.m. W związku z tym część północna gminy położona jest w obrębie Równiny Łowicko-Błońskiej (miejscowości Sierakowice Lewe i Prawe, Borowiny, Budy Grabskie, częściowo Mokra Prawa), w strefie krawędziowej Wzniesień zlokalizowane są miejscowości Mokra Lewa, Miedniewice, Samice i Pamiętna. Pozostała część gminy, od Balcerowa, Dębowej Góry i Strobowa położona jest w obrębie Wzniesień Łódzkich.

Jest to obszar staroglacjalny, znajdujący się na skłonie wysoczyzny polodowcowej, która powstała w okresie zlodowacenia Warty. W wyniku akumulacji powstała równinna wysoczyzna polodowcowa zbudowana z serii lodowcowych glin zwałowych, występujących w dwu lub trzech pokładach, przewarstwionych piaskami wodnolodowcowymi interglacjalnymi.

W południowej części gminy, pomiędzy Dębową Górą a Zalesiem, powstały formy fluwioglacjalne tworzące charakterystyczne wzniesienia. W późnym plejstocenie i w holocenie wysoczyzna została przemodelowana procesami denudacyjnymi. W wyniku tej działalności powstała równinna i falista wysoczyzna wznosząca się na wysokość ok. 175-135 m. n.p.m. i opadająca łagodną krawędzią ku północy. Krawędź ta porozcinana została równoległymi dolinami cieków, odprowadzającymi wody ku północy, a na jej przedpolu powstała rozległa strefa odpływowa wysoczyzny, pokryta osadami mułkowo-piaszczystymi. Obecnie wysoczyzna wznosi się na wysokość od nieco poniżej 173 m. n.p.m. w części południowej gminy do około 134 m. n.p.m. w części północnej. Równinna aluwialna u podnóża wysoczyzny kształtuje się na wysokości 118-111 m. n.p.m.

Pod względem budowy geologicznej teren gminy należy do południowo-zachodniego, stromego skrzydła środkowej części Niecki Warszawskiej, zbudowanej z utworów trzeciorzędu zalegających na miększej serii kredowej. Południowe partie gminy znajdują się w obszarze wału kujawskiego, gdzie utwory czwartorzędu spoczywają bezpośrednio na utworach dolnej kredy i jury.

Na powierzchni zalega ciągły płaszcz utworów czwartorzędowych (czasami dochodzi do 80 metrów grubości). Są to gliny zwałowe z domieszkami utworów piaszczysto-żwirowych, piasków wodnolodowcowych. Ku północy powierzchnia morenowa pokryta jest warstwą piasków średnio, drobnoziarnistych i pylastych oraz soczewami glin spływowych. W obniżeniach glin występują także ławice mułów.

Południowa część gminy cechuje się występowaniem w stropie glin morenowych miąższych serii utworów wodnolodowcowych. W dolinach rzek dominują najmłodsze utwory holocenu. Terasy rzeczne zbudowane są z piasków korytowych oraz torfów i namułów organicznych. Na najniższych terasach w obrębie równiny zalewowej rozpoczęła się w holocenie, trwająca do dzisiaj, akumulacja torfów niskich.

3.2. Gleby

Gleby występujące na terenie gminy charakteryzują się średnią jakością. Udział gleb dobrych obejmujących kl. III i IV oraz w niewielkim zakresie II klasę bonitacyjną wynosi około 60% ogółu gleb użytkowanych rolniczo. Najwartościowsze w skali gminy są kompleksy gleb zaliczane do III klasy bonitacyjnej, które zajmują ponad 22% powierzchni gruntów ornych. Na terenie gminy występują następujące klasy gleb:

- brunatnoziemne wytworzone z piasków gliniastych i glin. W obrębie tej klasy występują podtypy tych gleb: brunatne właściwe, wyługowane i kwaśne, jak również gleby w typie gleb płowych. Zajmują największą powierzchnię w gminie,
- bielicoziemne oraz rdzawe powstałe na piaskach glacifluwialnych lub piaskach rzecznych,
- czarnoziemne wytworzone z glin zwałowych lekkich, piasków lub ilów (czarne ziemie właściwe i czarne ziemie zdegradowane oraz szare gleby leśne),
- pobagienne (gleby murszowe, torfowo-murszowe, torfowe, czarne ziemie),
- bagienne (gleby mułowe) i napływowe (mady rzeczne).

Na glebach zaliczanych do kompleksu pszenno-żytniego (III kl. bonitacji) uprawia się głównie pszenicę, żyto, jęczmień i kukurydzę, ale także ziemniaki. Ogólnie największe powierzchnie mają uprawy żyta i ziemniaków (gleby klas III oraz IVa i IVb) w kompleksie pszennym wadliwym, żytnim dobrym i słabym.

Przeważa produkcja zbóż: żyta, pszenicy i owsa oraz ziemniaków, bydła mlecznego i trzody chlewnej. W gminie rozwinięta jest uprawa warzyw.

Przy dość intensywnym użytkowaniu rolniczym gleby w gminie Skierniewice wykazują aktualnie znaczny stopień zakwaszenia (pH od 3,5 do 5,5). Według badań prowadzonych przez Stację Chemiczno-Rolniczą w Łodzi w większości gmin powiatu skierniewickiego przeważają gleby o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym. Nadmierne zakwaszenie gleb świadczy o stopniu ich degradacji polegającej m.in. na zwiększonym wymywaniu składników odżywczych, takich jak magnez, wapń, potas i fosfor. Gleby użytkowane rolniczo w gminie są kwaśne lub bardzo kwaśne i wymagają wapnowania na około 70% powierzchni użytków rolnych.

Poza tym część gruntów na piaskach słabogliniastych jest przesuszonych, produkcja zależy tam od ilości opadów atmosferycznych. Mało urodzajne i przesuszone gleby lekkie nadają się w znacznej części pod zalesienia.

Zawartości zbadanych metali ciężkich (ołów, kadm, chrom, miedź i cynk) we wszystkich przebadanych próbkach gleby nie przekraczały granicy dopuszczalnej zawartości (Rozporządzenie Ministra Środowiska, Dz. U. z 2002 r. nr 165 poz. 1359). Zawartość badanych metali ciężkich w roślinach nie przekraczała dopuszczalnych granic.

3.3. Wody podziemne

Gmina Skierniewice znajduje się na obszarze należącym do regionu hydrogeologicznego Południowomazowieckiego. Obszar gminy leży w południowo-zachodnim krańcu Regionu Południowomazowieckiego. Region ten charakteryzuje się występowaniem trzech głównych pięter wodonośnych:

- kredowego
- trzeciorzędowego
- czwartorzędowego.

Poziomy czwartorzędowe

Główne poziomy użytkowe związane są z pięciem czwartorzędowym. Na całym obszarze gminy występuje poziom wód gruntowych w postaci tzw. nadmorenowego poziomu wodonośnego, który stanowi I poziom wodonośny czwartorzędu. Jest on zasilany infiltracyjnie opadami atmosferycznymi oraz poprzez odpływ podpowierzchniowy ukierunkowany ku osiom głównych cieków drenujących teren gminy: Pisi-Zwierzyńca, Łupi-Skierniewki i Rawki. W obszarze wysoczyzny poziom ten jest nieciągły i występuje na głębokości 1,5-2,5 m. ppt. W obszarze równiny aluwialnej oraz dolinach rzecznych kształtuje się w strefie 1-2 m. ppt. W dolinie Rawki występuje przeważnie powyżej 1 m. ppt. i ma charakter zaskórny.

W północnej i centralnej części gminy w obrębie utworów czwartorzędowych występuje drugi poziom wodonośny – podmorenowy. Charakteryzuje się on zwierciadłem naporowym stabilizującym się w strefie 2-5 m. ppt. Jest on dobrze izolowany w stropie warstwą półprzepuszczalnych glin zwałowych i stanowi w rejonie Skierniewic poziom użytkowy. Ku południowi gminy poziom ten zanika i traci walory użytkowe.

Poziom trzeciorzędowy

Poziom ten składa się praktycznie z dwóch poziomów połączonych hydraulicznie: mioceńskiego i oligoceńskiego. Jest izolowany w stropie utworami pliocenu i występuje na głębokości przeciętnie 90-110 m. ppt oraz cechuje wydajnością 6-90 m³/h. Jest on ujmowany w ujęciach w Dąbrowicach, Józefatowie i Mokrej Prawej oraz na terenie miasta Skierniewice.

Poziom kredowy

Poziom górnokredowy jest nieciągły i lokalnie zastępuje je ilasto-marglisty, górnokredowy kompleks izolacyjny. Wodonośne jest piętro dolnokredowe występujące na głębokości poniżej 400 m., o wodach szczelinowo-porowych, cechujące się jednym dolnokredowym użytkowym poziomem wodonośnym o wydajności przekraczającej 200 m³/h.

Na obszarze gminy Skierniewice znajdują się 3 GZWP, wymagające szczególnej ochrony. Ze względu na występowanie użytkowego, interglacjalnego poziomu podmorenowego w rejonie miasta Skierniewice można przypuszczać, że jest to północno-

wschodni kraniec czwartorzędowego GZWP nr 403 (Brzeziny-Lipce Reymontowskie). Poniżej leży GZWP nr 215A (Subniecka Warszawska) w utworach trzeciorzędowych. Jest to rozległy zbiornik wód porowych z głównym poziomem oligoceńskim. W obszarze tego zbiornika wyznaczono obszar wysokiej ochrony OWO obejmujący potencjalną strefę zasilania (rejon wsi Miedniewice, Pamiętna, Samice, Budy Grabskie). Południowo-zachodnie krańce gminy (Nowy Ludwików, Brzozów, Żelazna, Zalesie) zlokalizowane są w brzeźnej strefie szczelinowego, górnourajskiego GZWP nr 404 (Koluszki-Tomaszów).

3.4. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Skierniewice położony jest w obrębie zlewni Bzury, w zlewniach III rzędu rzeki Pisi, Łupi i Rawki, które są bezpośrednimi dopływami Bzury i płyną z południa na północ. Największą powierzchnię zajmuje zlewnia rzeki Rawki, która objęta jest na całej długości prawną ochroną jako rezerwat przyrody. Rawka charakteryzuje się bardzo krętym biegiem, licznymi meandrami oraz starorzeczami.

Obszary źródliskowe wymienionych rzek znajdują się poza obszarem gminy, jednak w jej obrębie znajdują się źródła mniejszych cieków je zasilających.

W gminie brak jest obecnie naturalnych zbiorników wodnych. Jedyne w stoku wysoczyzny rozrzucone są liczne drobne „oczka” oraz lokalnie zabagnienia o charakterze efemerycznym. Większe stawy rybne znajdują się na rzece Łupi-Skierniewce w miejscowości Żelazna oraz Strobowie.

3.5. Powietrze atmosferyczne

Na stan czystości powietrza w gminie Skierniewice wpływa emisja niska, pochodząca z lokalnych kotłowni i pieców węglowych używanych w indywidualnych gospodarstwach domowych, przy czym w wielu gospodarstwach spala się w nich także różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces spalania jest niepełny i zachodzi w niższych temperaturach. Głównym paliwem jest węgiel o różnej jakości i różnym stopniu zasiarczenia. Lokalne systemy grzewcze i piece domowe praktycznie nie posiadają jakichkolwiek urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową (związaną z okresem grzewczym).

Na terenie gminy nie występują duże zakłady przemysłowe emitujące substancje szkodliwe do atmosfery. Mimo, iż procesy technologiczne prowadzone przez podmioty gospodarcze na terenie gminy nie należą do podstawowych źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza, jednak emisja zanieczyszczeń ze źródeł technologicznych występuje w związku z funkcjonowaniem m.in. Zakładu Energetyki Ciepłej Sp. z o.o., w mieście Skierniewice, MPIS-TERM Sp. z o.o. Warszawa - Zakład Produkcyjny w Dębowej Górze oraz mniejszych zakładów produkcyjnych.

Na jakość powietrza wpływa również emisja, której źródło stanowią środki transportu. Emisja komunikacyjna stwarza zagrożenie zwłaszcza w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego i ma niekorzystny wpływ na uprawy polowe. Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami

ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego a także wpływają na wzrost poziomu stężenia ozonu w troposferze.

Dążąc do ograniczenia emisji zanieczyszczeń gmina oraz poszczególne podmioty organizacyjne podejmują różnego rodzaju działania. Stosowane metody to: budowa i eksploatacja urządzeń ochrony powietrza, stosowanie paliw o większej wartości opałowej i niższej zawartości siarki i popiołu, modernizacje kotłowni polegające na zastąpieniu źródeł opalanych węglem na źródła opalane olejem czy gazem płynnym.

Oprócz źródeł lokalnych znaczący wpływ na jakość powietrza atmosferycznego w gminie mają także ponadregionalne zanieczyszczenia gazowe i pyłowe pochodzące z dużych ośrodków przemysłowych (głównie z aglomeracji łódzkiej i warszawskiej).

3.6. Zasoby przyrodnicze i lasy

Formami ochrony środowiska przyrodniczego na terenie gminy Skierniewice, które zostały wprowadzone na podstawie przepisów ogólnych z zakresu ochrony środowiska oraz miejscowych aktów prawnych są:

- parki krajobrazowe,
- rezerwaty przyrody,
- pomniki przyrody,
- użytki ekologiczne,
- parki dworskie.

Poza tym na terenie gminy ochronie podlegają:

- obszary występowania łągu jesionowo-olszowego oraz olsu porzeczkowego w dolinie Łupi i Pisi,
- poszczególne gatunki roślin,
- poszczególne gatunki zwierząt.

System ochrony przyrody gminy obejmuje:

Bolimowski Park Krajobrazowy

Najbardziej atrakcyjne pod względem przyrodniczym tereny gminy Skierniewice objęte są ochroną w granicach Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Park leży na pograniczu Wyżyny Łódzkiej i Niziny Mazowieckiej, w dorzeczu rzeki Rawki; jego całkowita powierzchnia wynosi 23130 ha. Powierzchnia BPK w granicach gminy wynosi 5624,78 ha, w tym:

- powierzchnia położona w całości w BPK – 4021,94 ha,
- powierzchnia położona w otulinie zewnętrznej BPK – 1602,84 ha.

BPK chroni dobrze zachowane fragmenty Puszczy Bolimowskiej, Wiskickiej i Jaktorowskiej. W rzeźbie terenu występują elementy krajobrazu polodowcowego, takie jak falista wysoczyzna moreny dennej, stożki napływowe, wydmy oraz doliny rzeczne z tarasami. Osią hydrograficzną BPK a zarazem ważnym elementem krajobrazu jest rzeka Rawka, której dolina malowniczo meandruje wśród lasów i łąk Parku. Ze względu na wysokie walory przyrodnicze (stanowiska roślin chronionych w dolinie, miejsca lęgowe ptaków) i krajobrazowe w 1983 r. Rawka została objęta ochroną jako rezerwat przyrody.

Największą powierzchnię w Parku zajmują zbiorowiska leśne. Przeważają bory sosnowe i mieszane z dominującą sosną oraz domieszką dębu, grabu, lipy, klonu w drzewostanie oraz kruszyną, jarzębiną, leszczyną, dereniem i jałowcem w podszycie. Na żyzniejszych siedliskach występuje grąd typowy, rzadziej świetlista dąbrowa i grąd wilgotny. Na podmokłych terenach, w dolinie Rawki występują łągi jesionowo-olszowe, olsy i zarośla wierzbowe. Flora naczyniowa jest bardzo bogata i obejmuje około 2200 gatunków roślin – w tym wiele rzadkich i chronionych, jak np. pomocnik baldaszkowaty, widłak spłaszczony, goździsty i jałowcowaty, lilia złotogłów, listera jajowata, kosaciec żółty, wawrzynek wilczełyko.

Fauna BPK jest bogata i różnorodna. W Puszczy Bolimowskiej żyje 16 gatunków ssaków łownych, m.in. łosie, sarny, daniela, jelenie, dziki, lisy i bobry. Na podmokłych łąkach doliny Rawki bytują bociany czarne i białe, zimorodki, brodzie, derkacze, bekasy, łabędzie nieme, żurawie, kaczki wiele innych. Na terenie BPK występuje 6 gatunków płazów oraz 5 gatunków gadów (traszka zwyczajna i grzebieniasta, kumak nizinny, ropucha szara i paskówka, rzekotka drzewna, jaszczurka zwinka, padalec zwyczajny, zaskroniec, żmija zygzakowata), a w wodach Rawki wiele gatunków ryb, m.in. szczupak, lin, brzana, leszcz, węgorz, okoń.

Rezerваты przyrody

- Kopanicha (pow. 42,53 ha) – rezerwat leśny. Ochroną objęte są typowe zespoły leśne olsu, łągu olszowego, boru bagiennego i grądu, z wielogatunkowym runem i drzewostanem pochodzenia naturalnego,
- Ruda Chlebacz (pow. 12,42 ha) – rezerwat leśny. Ochroną objęto obszary występowania łągu olszowego i stanowiska widłaka wronca,
- Rawka (o łącznej pow. 487,00 ha - w granicach gminy Skierniewice jego powierzchnia wynosi 49,87 ha). Rezerwat wodno - krajobrazowy z głównym przedmiotem ochrony: rzeka Rawka od źródeł do ujścia wraz ze starorzeczami i fragmentami dopływów oraz ciekawa flora i fauna wodna; Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie typowej rzeki nizinnej średniej wielkości wraz z krajobrazem tej doliny oraz środowiska życia wielu rzadkich i chronionych zwierząt i roślin (np. bobrów i wydr).

Obszar Chronionego Krajobrazu Bolimowsko-Radziejowicki z Doliną Środkowej Rawki

Obszar obejmuje kompleksy leśne Puszczy Bolimowskiej, które znalazły się poza Bolimowskim Parkiem Krajobrazowym, wraz z doliną środkowej i dolnej Rawki i jej dopływami. Położony jest na Równinie Łowicko-Błońskiej. BROChK ma charakter równiny denudacyjnej pociętej dopływami Bzury.

W części wschodniej chroni kompleksy leśne dawnych puszczy: Miedniewskiej, Wiskickiej, Mariańskiej i Jaktorowskiej oraz ciekawe krajobrazowo tereny rolno-leśne doliny Tuczej.

W granicach powiatu skierniewickiego OChK Bolimowsko-Radziejowicki z Doliną Środkowej Rawki położony jest na terenie gmin Skierniewice, Kowiesy, Nowy Kawęczyn i Bolimów.

Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk takich jak:

naturalne zbiorniki wodne, oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna i torfowiska, wydmy, starorzecza, wychodnie skalne.

Na terenie gminy jest 19 użytków ekologicznych o łącznej pow. 21 ha, z czego:

- 6 w miejscowości Mokra Prawa, w tym użytek ekologiczny „Strożyska” na terenie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego,
- 5 we wsi Pamiętna,
- 5 we wsi Samice,
- 2 we wsi Strobów,
- 1 we wsi Ruda.

Wszystkie użytki należą do Lasów Państwowych - Nadleśnictwa Skierniewice oraz Radziwiłłów.

Zabytkowe parki dworskie

Na terenie gminy znajduje się 5 parków dworskich wpisanych do rejestru zabytków:

- Brzozów (o pow. 4,5 ha),
- Dębowa Góra (o pow. 2,33 ha),
- Podębie-Balcerów (o pow. 2,5 ha),
- Strobów (o pow. 4,2 ha),
- Żelazna (o pow. 1,4 ha).

Indywidualne formy ochrony przyrody

Według danych GUS na terenie gminy znajduje się 38 pomników przyrody - (głównie dęby). Oprócz drzew pomnikowych, na terenie gminy znajduje się także zabytkowa aleja Julków-Dębowa Góra-Ludwików o długości 1900 m., w obrębie której chronionych jest 261 drzew (lipy, robinie akacjowe, graby, klony).

Zasoby leśne

Według danych na koniec 2007 r. na terenie gminy Skierniewice lasy zajmowały ogółem obszar o powierzchni 3805 ha (dane za: *Sprawozdanie z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Skierniewickiego*, Skierniewice 2007). Wskaźnik lesistości dla gminy Skierniewice wynosi 28,93% i przewyższa wskaźnik lesistości powiatu, który kształtuje się na poziomie 21,58%. Wskaźnik lesistości w gminie Skierniewice należy do największych w powiecie skierniewickim, tuż za gminą Bolimów. Pod względem własności blisko 84% stanowią lasy państwowe.

W powiecie skierniewickim, który jest obszarem o niskiej lesistości (21,58% - wg stanu na koniec 2007 r.) i dużym rozdrobieniu istniejących kompleksów leśnych, realizowany jest „Program Zwiększania Lesistości”. Jego głównym założeniem jest powiększenie areału leśnego poprzez zalesianie gruntów najslabszych klas bonitacyjnych. Towarzyszy temu zarazem:

- ✓ poprawa warunków hydrologicznych gleb,
- ✓ zapobieganie stepowieniu krajobrazu,
- ✓ zwiększenie bioróżnorodności krajobrazu,
- ✓ wiązanie dwutlenku węgla i gazów przemysłowych z powietrza,
- ✓ ograniczenie rozdrobnienia kompleksów leśnych.

W latach 1996-1998 prowadzenie zalesienia w ramach „Programu Zwiększania Lesistości Województwa Skierniewickiego”, gminy obecnego powiatu skierniewickiego objęły swoim

zasięgiem obszar 106,89 ha, co stanowiło I etap realizacji Krajowego Programu Zwiększania Lesistości. Kontynuowane przez Powiat zalesienia w latach 1999-2003 objęły swoim zasięgiem obszar o powierzchni 296,3 ha, a w latach 2004 ÷ 2006 – 47,2 ha.

Powierzchnię zalesioną w latach 1996-2007 na terenie gminy Skierniewice przedstawia tabela.

Miasto Skierniewice blisko sąsiaduje z obszarami podlegającymi prawnej ochronie – bezpośrednio styka się z dużymi kompleksami leśnymi (Puszczą Bolimowską, Lasem Zwierzynieckim i lasami Pamiętna i Strobów), a doliny rzeczne Rawki i Łupi uznane zostały za tereny najcenniejsze krajobrazowo.

3.6.1. Obszary Natura 2000

Dolina Rawki

Powierzchnia : 2525.4 ha

Kod obszaru : PLH100015

Obszar położony na wysokości 89 –152m npm obejmuje głęboką i szeroką dolinę rzeki Rawki powstałą w czasie zlodowacenia środkowopolskiego. Charakteryzuje się ona naturalnym, meandrującym korytem i licznymi starorzeczami. Średnia szerokość koryta Rawki wynosi ok. 10 m, a głębokość 1,5 m. Brzegi porasta roślinność łągową i łąkową. W dolinie występują gleby bagienne, mułowo-bagienne, torfowe i murszowe. Rzeka Rawka wraz z doliną i dopływami jest jednym z najcenniejszych elementów przyrody w tej części Polski. Duże zróżnicowanie siedlisk decyduje o jej bogactwie i różnorodności flory i fauny. Np. na terenie ostoi występuje 30 z ogólnej liczby 54 jednostek roślinności nieleśnej, stwierdzono tu również ponad 540 gatunków roślin naczyniowych, a wśród nich co najmniej 27 gatunków chronionych i kilkadziesiąt rzadkich w skali krajowej lub regionalnej takich jak starodub łąkowy, widłak wroniec i wielosił błękitny oraz aż 18 gatunków ryb i 1 gatunek minoga.

W Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej wymieniono występujące tu cenne siedliska: starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, bory i lasy bagienne, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe.

W Załączniku I Dyrektywy Ptasiej wymienione zostały gatunki występujących tu ptaków: bąk, jarząbek, bocian biały, bocian czarny, łabędź krzykliwy, błotniak stawowy, błotniak zbożowy, błotniak łąkowy, bielik, bączek, sokół wędrowny, derkacz, lelek kozodój, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, trznadel ortolan, muchołówka mała, muchołówka białoszyja, kropiatka, podróżniczek, pokrzewka jarzębata, dzierzba gąsiorek.

Z gatunków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej stwierdzono tu występowanie wielu gatunków ssaków, takich jak: bóbr (reintrodukowany w 1983r.), wydra, ryś, płazów - traszka grzebieniasta, kumak nizinny, ryb – minog strumieniowy, piskorz, koza, głowacz białopłetwy, roślin – starodub łąkowy.

Inne ważne gatunki zwierząt i roślin: ssaki – łoś, sarna, jeleń, chomik europejski, mroczek posrebrzany, borsuk, łasica, rzęsorek rzeczek, rzęsorek mniejszy, nornik północny, borowiec wielki, nocek rudy, płazy - ropucha, rzekotka drzewna, grzebiuszka ziemna, żaba moczarowa, żaba śmieszka, żaba trawna, traszka zwyczajna, gady - jaszczurka zwinka, jaszczurka

żyworodna, zaskroniec zwyczajny, bezkręgowce - mieniak strużnik, rak rzeczny (r. szlachetny), trzmiel paskowany, mrówka pniowa, paż królowej, rośliny - kopytnik pospolity, centuria zwyczajna, konwalia majowa, selernica żyłkowana, goździk okazały, rosiczka okrągłolistna, kruszczyk szerokolistny, kruszyna pospolita, przytulia wonna, bluszcz pospolity, bluszcz pospolity.

3.7. Różnorodność biologiczna

Na obszarze gminy zagrożeniem różnorodności biologicznej są przede wszystkim zmiany zachodzące w siedliskach, które uniemożliwiają zachowanie gatunku. Zagrożenia zwykle mają związek z gospodarczą działalnością człowieka, która w głównej mierze polega na przekształcaniu siedlisk.

Dużym zagrożeniem dla zasobów przyrody jest silna antropopresja, która niesie za sobą wymieranie gatunków, a w konsekwencji ubożenie ekosystemów i zmniejszanie lokalnej bioróżnorodności. Głównym zagrożeniem dla gatunków roślin jest zmiana charakteru ich siedlisk. Działalność człowieka zmierza do coraz lepszego wykorzystania gruntów.

Ochronę różnorodności biologicznej, siedliskowej i krajobrazowej, ograniczanej poprzez zainwestowanie przestrzeni o charakterze obszarowym i liniowym, poprzez powstrzymanie rozpraszania tej zabudowy w procesach planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz zwiększanie skuteczności i zasięgu konserwatorskiej i aktywnej ochrony przyrody, jak i stosowanie proekologicznych form turystyki oraz gospodarki rolnej i leśnej.

3.8. Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłem hałasu na terenie gminy jest przede wszystkim transport drogowy. Na poziom hałasu drogowego wpływa szereg czynników związanych z ruchem pojazdów oraz parametrami drogi. Do najważniejszych z nich należą:

- natężenie ruchu związane bezpośrednio ze znaczeniem drogi w układzie komunikacyjnym,
- struktura ruchu (udział pojazdów ciężkich i hałaśliwych),
- średnia prędkość pojazdów i ich stan techniczny,
- płynność ruchu,
- rodzaj i stan nawierzchni.

Na wzrost hałasu drogowego wpływają przede wszystkim problemy komunikacyjne, m.in. brak obwodnic w miastach, gdzie ruch tranzytowy nakłada się z ruchem lokalnym oraz nieprzystosowanie nawierzchni do występującego obecnie natężenia ruchu i obciążenia (duży udział pojazdów ciężarowych powoduje szybkie niszczenie nawierzchni), a tempo modernizacji i budowy nowych dróg nie może nadążyć za wzrostem liczby pojazdów.

Hałas drogowy jest zjawiskiem o tendencjach wzrostowych, uzależnionym od takich czynników jak: wskaźnik presji motoryzacji, gęstość sieci dróg i odległość terenów stale zamieszkiwanych od dróg o dużym natężeniu. Środki transportu są ruchomymi źródłami hałasu decydującymi o parametrach klimatu akustycznego przede wszystkim na terenach zurbanizowanych.

Z układu dróg tworzących ciągi komunikacyjne na obszarze gminy, największą uciążliwość hałasową stanowią droga krajowa i drogi wojewódzkie, które przenoszą znaczny

ruch tranzytowy, z dużym udziałem pojazdów ciężkich, a także drogi powiatowe o dużym natężeniu ruchu. Na terenie gminy Skierniewice nie prowadzono monitoringu hałasu. Aktualne ustalenia Wydziału Dróg w Starostwie Powiatowym w Skierniewicach potwierdzają, że największe natężenie ruchu pojazdów (ponad 3.408 pojazdów/dobę), stwierdzono na drodze powiatowej nr 1310E relacji Skierniewice – Pszczonów – Łyszkowice. Zgodnie z wykonaną prognozą natężenia ruchu dla tej drogi, średni dobowy ruch na drodze 1310E w roku 2020 wynosić będzie 4.510 pojazdów/dobę, co oznacza iż w 2020 r. po drodze tej może przejeżdżać ok. 1.646.150 pojazdów rocznie. Obecnie można przyjąć, iż mimo wysokiego natężenia ruchu pojazdów, wartości hałasu komunikacyjnego w gminie Skierniewice są poniżej norm określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2007, Nr 120, poz. 826).

Hałas kolejowy jest najłatwiej tolerowanym hałasem komunikacyjnym. Najbardziej odczuwalny jest wzdłuż linii kolejowych oraz w pobliżu stacji kolejowych, szczególnie w porze nocnej.

Uciążliwość ta w dużym stopniu zależy od częstotliwości przejazdu pociągów, ich prędkości, stanu torowiska oraz usytuowania torowiska (nasyp, wykop).

Hałas przemysłowy obejmuje zarówno dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, a także części procesów technologicznych oraz instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do tego rodzaju hałasu zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych (wentylatory, urządzenia klimatyzacyjne). Taki hałas ma charakter lokalny.

Obecnie systemy lokalizacji nowych inwestycji a także potrzeba sporządzenia ocen oddziaływania na środowisko, kontrole i egzekucja nałożonych kar pozwalają na znaczne ograniczenie tych uciążliwości. Ponadto dla źródeł hałasu przemysłowego, ze względu na ich niewielkie rozmiary, istnieją różne możliwości techniczne ograniczenia emisji hałasu (np. stosowanie tłumików akustycznych, obudów poszczególnych urządzeń czy zwiększenie izolacyjności akustycznej ścian pomieszczeń, w których znajdują się maszyny wytwarzające hałas).

Źródłem hałasu są także linie przesyłowe wysokiego napięcia. Hałas powstaje również na terenie stacji elektroenergetycznych najwyższych napięć w związku ze stosowaniem sprzężarek do napędu łączników i transformatorów. Ze względu na niewielkie rozmiary źródeł hałasu przemysłowego nie stwarza on większych problemów mieszkańcom gminy.

Na terenie gminy Skierniewice nie znajdują się punkty monitoringu natężenia hałasu i nie były prowadzone pomiary.

Głównym źródłem promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego na terenie gminy jest terenowa sieć elektroenergetyczna, na którą składają się linie napowietrzne wysokiego napięcia oraz linie średniego napięcia i linie niskiego napięcia, a także podstacja trakcyjna, na której znajdują się urządzenia rozdzielcze i transformatory.

Na obszarze gminy usytuowane są również punktowe źródła promieniowania elektromagnetycznego - stacje bazowe telefonii komórkowej różnych operatorów zlokalizowane w Żelaznej i Julkowie. Uciążliwość masztów telefonii komórkowej oraz linii wysokiego napięcia mieści się w ich strefach ochronnych.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (art. 123, ust. 1). Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi również, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (art. 124 POŚ).

W 2006 r. WIOŚ w Łodzi przeprowadził pomiary natężenia PEM na terenie województwa łódzkiego w 21 punktach monitoringowych. Przy wyznaczaniu punktów pomiarowych brano pod uwagę przede wszystkim rozmieszczenie podstawowych źródeł PEM oraz gęstość zaludnienia poszczególnych obszarów. Na terenie gminy Skierniewice jak również na terenie powiatu nie znajdowały się punkty pomiarowe.

Po przeprowadzeniu serii pomiarów nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości natężenia PEM w żadnym z punktów.

Powyższe wyniki pomiarów pokazują, że wartości natężenia PEM w województwie łódzkim utrzymują się na stosunkowo niskich poziomach. Przyjmuje się, że na obszarze gminy poziom natężenia PEM jest niski.

3.9. Gospodarka odpadami

Głównymi źródłami wytwarzania odpadów komunalnych na terenie gminy są:

- gospodarstwa domowe,
- obiekty infrastruktury, tj. handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, targowiska, szkolnictwo, i inne.

Odpady komunalne z terenu gminy Skierniewice gromadzone są na składowisku odpadów w Julkowie (gm. Skierniewice) o pojemności całkowitej 360.000Mg (pojemność pozostała 140.000 Mg). Składowisko spełnia wymagania techniczne i wymogi ochrony środowiska, nie wymaga pozwolenia zintegrowanego. W roku 2006 na składowisku zgromadzono ogółem 6.447 Mg odpadów zmieszanych.

Zbiórką odpadów komunalnych na terenie gminy zajmuje się spółka EKO-REGION z Bełchatowa.

System zbiórki odpadów komunalnych jest na terenie gminy Skierniewice zorganizowany – opiera się na zbiórce odpadów zmieszanych oraz segregowanych. Segregacja opiera się na zbiórce surowców do odpowiednio oznakowanych pojemników „gniazd”:

- żółty – plastik,
- zielony – opakowania szklane barwne i bezbarwne,
- biały – opakowania szklane bezbarwne,
- niebieski – makulaturę,
- siatkowe – butelki z tworzywa typu PET po napojach.

Ze względu na stwarzane zagrożenie, gospodarka odpadami niebezpiecznymi objęta jest nadzorem poprzez nakaz selektywnego ich składowania, kierowanie do wykorzystania bądź unieszkodliwiania oraz ograniczenie przemieszczania. W określonych przez prawo warunkach i czasie, wytwórcy lub odbiorcy odpadów mogą tymczasowo magazynować na swoim terenie odpady, przeznaczone do wykorzystania lub unieszkodliwiania (bez składowania).

Odpady niebezpieczne stanowią szczególną grupę wśród odpadów przemysłowych. Ze względu na stwarzane zagrożenie, gospodarka tymi odpadami objęta jest nadzorem poprzez nakaz selektywnego ich składowania, kierowanie do wykorzystania bądź unieszkodliwiania oraz ograniczenie przemieszczania.

4. Problemy ochrony środowiska na terenie gminy Skierniewice istotne z punktu widzenia projektu POŚ dla Gminy Skierniewice

4.1. Degradacja gleb i powierzchni ziemi

Monitoring gleb realizowany jest w celu obserwowania zmian jakości gleb pod wpływem czynników antropopresji. W ramach monitoringu regionalnego WIOŚ prowadzi własne badania gleb położonych na wybranych obszarach o potencjalnym zagrożeniu zanieczyszczeniem. Celem badań jest dokumentowanie zmian zachodzących w glebach, sygnalizowanie zagrożeń i umożliwienie wczesnego podejmowania działań ochronnych.

W latach 2007-2008 nie badano gleb na terenie gminy Skierniewice ani powiatu skierniewickiego.

W sierpniu 2005 r. na zlecenie Starostwa Powiatowego w Skierniewicach Stacja Chemiczno – Rolnicza w Łodzi wykonała badania stanu zanieczyszczenia gleb i roślin metalami ciężkimi – m.in. przy składowisku odpadów „Julków” na terenie gminy Skierniewice. Zawartość zbadanych metali ciężkich (ołów, kadm, chrom, miedź i cynk) we wszystkich przebadanych próbkach gleby nie przekraczała wówczas granicy dopuszczalnej zawartości (Rozporządzenie Ministra Środowiska, Dz. U. Nr 165/2002). Zawartość badanych metali ciężkich w roślinach nie przekraczała dopuszczalnych granic.

Ogólnie można stwierdzić, że na obszarze gminy Skierniewice przeważają gleby o średniej przydatności rolniczej. Gleby w grupie II – IV klasy bonitacji występują na blisko 60% powierzchni użytków rolnych.

Główne zagrożenia i problemy:

- naturalne zagrożenie gleb procesami erozyjnymi,
- zakwaszenie gleb obniżające ich przydatność rolniczą,
- degradacja powierzchni ziemi spowodowana rozbudową infrastruktury technicznej zaopatrzenia w energię, wodę i gaz a także rozbudową sieci drogowej,
- lokalne zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi głównie w sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych,
- związana z eksploatacją surowców ingerencja w środowisko naturalne powodująca jego zanieczyszczenie lub zubożenie jego walorów.

4.2. Zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych

Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe płynące i stojące mają duże znaczenie jako źródła zaopatrzenia rolnictwa w wodę użytkową. Są one również wykorzystywane do celów rekreacyjnych. Do

sieci hydrograficznej gminy Skierniewice należą rzeki Łupia - Skierniewka, Rawka, Pisia-Zwierzyniec oraz mniejsze cieki bezimienne. Na obszarze gminy brak jest większych naturalnych zbiorników wodnych – jezior. Występujące naturalne zbiorniki mają niewielką powierzchnię i pojemność oraz charakter niedużych stawów, oczek wodnych i starorzeczy. Obszar gminy hydrograficznie wchodzi w obręb zlewni Bzury – lewobrzeżnego dopływu Wisły.

Rzeka Łupia – Skierniewka jest jednym z większych dopływów Bzury, uchodzącym na 52,6 km w okolicach Łowicza. Długość Skierniewki wynosi 61,2 km.

Rzeka Rawka jest największym prawostronnym dopływem Bzury, uchodzącym na 43,0 km jej biegu. Całkowita długość rzeki wynosi 89,8 km. Rawka wraz z dolnymi odcinkami dopływów: Korabiewki, Grabinki i Krzemionki jest rezerwatem przyrody.

Rzeka Pisia-Zwierzyniec (zwana również Żwierzynką) jest prawostronnym dopływem Bzury, uchodzącym na 55,1 km jej biegu. Długość cieku wynosi 33,2 km. Źródła rzeki znajdują się w okolicach miejscowości Godzianów.

Wyniki oceny jakości wód poszczególnych rzek na obszarze gminy w monitoringu diagnostycznym przedstawiają się następująco:

- Rzeka Łupia - Skierniewka

W 2006 r. rzeka była badana w 5 profilach pomiarowo-kontrolnych usytuowanych w niżej wymienionych punktach, w których stwierdzono następujące klasy jakości wody:

<i>Nazwa ppk</i>	<i>Nr ppk</i>	<i>Stwierdzona klasa czystości</i>
Borysław	B41	IV
Żelazna	B42	IV
Skierniewice	B43	IV
Mokra -Sierakowice	B44	V
Arkadia (poza terenem powiatu)	B45	IV

W 2007 r. badania jakości wód Skierniewki prowadzone były w ppk zlokalizowanym w Skierniewicach. Pozostałe ppk na Skierniewce wyznaczone zostały poza terenem powiatu skierniewickiego. W badanym punkcie stwierdzono IV klasę (niezadowalającej czystości).

Na jakość wód niesionych przez rzekę największy wpływ wywierają zanieczyszczenia z miasta Skierniewice, zwłaszcza ścieki oczyszczone w oczyszczalni w Mokrej Prawej (modernizowanej w 2006 r. w części osadowo – biologicznej).

- Rzeka Rawka

W 2006 r. na Rawce wyznaczone były 3 ppk znajdujące się na obszarze powiatu skierniewickiego. Klasyfikacja wód Rawki przedstawiała się następująco:

- Doleck – IV klasa,
- Bolimów – III klasa,
- Kęszyce – III klasa.

W 2007 r. w obrębie gminy Skierniewice wyznaczono jeden ppk na rzece Rawce – w miejscowości Budy Grabskie. Stwierdzono IV klasę czystości wód.

- Rzeka Pisia-Zwierzyniec

W obrębie gminy, jak również i powiatu skierniewickiego nie został wyznaczony ppk na rzece Pisi-Zwierzynca.

Do rzeki odprowadzane są ścieki z miejscowości Godzianów i Maków, z oczyszczalni osiedla mieszkaniowego Nadleśnictwa Skierniewice z siedzibą w Makowie. Dopływem Pisi-Zwierzynca jest ciek Kostka zbierający ścieki deszczowe z przemysłowej części Łowicza.

W 2007 r. rzeka badana była w ppk w Łowiczu (0,5 km) - stwierdzono wody niezadawalającej jakości (IV klasa).

Ocena rzek badanych w 2007 r. na terenie gminy i całego powiatu skierniewickiego w ramach monitoringu diagnostycznego wykazała, że:

- brak jest wód I i II klasy jakości,
- wody III klasy (zadawalającej jakości) stwierdzono w 1 ppk - na rzece Rawka w m. Boguszyce (pow. rawski),
- w pozostałych ppk stwierdzono wody IV klasy (niezadawalającej czystości).

Żadna z rzek monitorowanych pod kątem przeznaczenia wód do bytowania ryb karpiowatych nie spełniała wszystkich określonych wymagań.

Zagrożeniem dla jakości wód w rzekach i zbiornikach wodnych są m.in. odprowadzane do nich nie oczyszczone lub niewłaściwie oczyszczone ścieki komunalne i przemysłowe. Dużym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych są ścieki odprowadzane bez oczyszczania z gospodarstw indywidualnych w miejscowościach nieskanalizowanych. Zagrożenie stanowią również tzw. zanieczyszczenia obszarowe. Zanieczyszczenia obszarowe są to zanieczyszczenia spływające do cieków powierzchniowych wraz z wodami opadowymi w sposób niezorganizowany z gruntów ornych, użytków zielonych, obszarów leśnych czy wysypisk nie spełniających wymagań ochrony środowiska. Ważnym źródłem zanieczyszczeń są także ścieki deszczowe, które spływając powierzchnię dopływają do zbiorników wraz z zanieczyszczeniami.

Wody podziemne

Teren gminy Skierniewice, tak jak cały obszar powiatu skierniewickiego, należy do regionu hydrogeologicznego Południowomazowieckiego.

Na terenie gminy Skierniewice wyznaczone są 2 punkty należące do krajowej sieci monitoringu jakości wód podziemnych - Sierakowice Prawe. Badania w ramach krajowego monitoringu wód podziemnych prowadzone są przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie.

Wyniki klasyfikacji jakości wód podziemnych w gminie Skierniewice dokonanej w 2006 r. i w 2007 r. w punktach badawczych sieci monitoringu krajowego. Wody podziemne na terenie gminy Skierniewice, badane w 2006 r. w punktach sieci monitoringu krajowego w Sierakowicach Prawych, charakteryzowały się dobrym stanem wód (klasa II), natomiast w kolejnym punkcie stwierdzono wody niezadawalającej jakości (klasa IV), gdzie wskaźnikami w zakresie stężeń odpowiadających wodzie o niskiej jakości były: żelazo i amoniak.

W wyniku oceny jakości wód podziemnych w punktach badawczych sieci monitoringu krajowego na terenie gminy Skierniewice w 2007 r. wody w Sierakowicach Prawych zaliczono do klasy III (wody zadawalającej jakości), w kolejnym punkcie natomiast

do klasy IV (wody niezadawalającej jakości). Dominujące wskaźniki przekraczające normy dopuszczalne wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi stanowiły żelazo i mangan.

Według klasyfikacji WIOŚ badane w 2007 r. wody podziemne na terenie powiatu mieściły się w II i III klasie jakości, czyli są to wody dobrej i zadowalającej jakości, spełniające wymogi dla wody przeznaczonej do spożycia dla ludzi. Lokalnie w wodach systemu trzeciorzędowego obserwuje się podwyższoną barwę, co jest związane z zawartością pyłów węgla brunatnego w utworach mioceńskich. Wody w utworach kredowych okolic Bolimowa, zaliczone do klasy IV wykazują podwyższone mineralizację i niewielkie zasolenie.

Główne zagrożenia i problemy:

- nieszczelne szamba,
- odprowadzanie ścieków do rowów przydrożnych, cieków wodnych, na pola itp.,
- stosowanie nawozów chemicznych, w miejscach gdzie wody gruntowe zalegają płytko pod powierzchnią terenu oraz gruntach o większych spadkach w kierunku cieków wodnych,
- niekorzystny wpływ ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze spływów powierzchniowych,
- odprowadzanie do wód i do ziemi ścieków z obiektów prowadzących działalność produkcyjną, zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego.

4.3. Powietrze atmosferyczne

Brak większych zakładów na terenie gminy Skierniewice powoduje, że stężenia zanieczyszczeń SO₂ i NO₂ nie przekraczają dopuszczalnych norm. Działania proekologiczne prowadzone przez gminę powinny ograniczyć emisję zanieczyszczeń do atmosfery. W szczególności należy wprowadzać działania ograniczające stężenia ozonu i pyłu PM10 w powietrzu. Istotne znaczenie dla poprawy czystości powietrza będą miały również takie działania jak: termomodernizacja obiektów, modernizacja źródeł ciepła, korzystanie z paliw ekologicznych.

Utrzymywanie się stężeń zanieczyszczeń poniżej wartości dopuszczalnej wymaga prowadzenia ciągłych i systematycznych pomiarów wskaźnikowych, przynajmniej w jednym stanowisku pomiarowym w strefie.

Główne zagrożenia i problemy:

- Zanieczyszczenia komunikacyjne związane ze wzrostem ruchu samochodowego,
- Emisja z zakładów z procesu technologicznego i energetycznego spalania paliw,
- Lokalna uciążliwość niskiej emisji: małe kotłownie i indywidualne paleniska domowe wykorzystujące węgiel złej jakości.

4.4. Zasoby przyrodnicze

Środowisko przyrodnicze na terenie gminy jest chronione przepisami ogólnymi i prawem miejscowym. Realizacja strategicznych planów rozwoju gminy musi uwzględniać uwarunkowania środowiskowe.

Lasy chronią gleby przed zmywaniem i wyjałowieniem przez wody opadowe, stabilizują stoki chroniąc je przed ruchami masowymi, regulują stosunki wodne w zakresie retencjonowania wód podziemnych i powierzchniowych a także zmniejszają ich spływ powierzchniowy. Stwarzają również korzystne warunki rekreacyjne i topoklimatyczne. W gminie Skierniewice stopień lesistości należy do najwyższych w powiecie. Realizacja przez gminę programu zalesiania świadczy o dużym zainteresowaniu i świadomości potrzeby kontynuowania akcji zalesiania gruntów słabych klas bonitacyjnych na terenie gminy.

Główne zagrożenia i problemy:

- problemy z realizacją decyzji określających zadania w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa,
- zagrożenie pożarowe lasów,
- organizacja zabezpieczenia obszarów leśnych prywatnej własności,
- defraudacje leśne,
- duże zaśmiecanie terenów leśnych i chronionych,
- retencjonowanie wody na terenach leśnych wszystkich form własności.

4.5. Hałas

Najbardziej uciążliwym źródłem hałasu na obszarze gminy Skierniewice jest komunikacja drogowa. Szczególnie duże natężenie ruchu pojazdów występuje na drodze krajowej, drogach wojewódzkich oraz na drodze powiatowej nr 1310E relacji Skierniewice – Pszczonów – Łyszkowice. Ze względu na wzrastającą liczbę pojazdów i zwiększające się natężenie ich ruchu natężenie hałasu stale rośnie i nadal będzie stopniowo wzrastać.

Należy jednak zauważyć, że wzrost natężenia hałasu nie jest wprost proporcjonalny do wzrostu natężenia ruchu samochodowego i rośnie wolniej. Wynika to głównie z poprawy jakości użytkowanych samochodów.

Działania umożliwiające osiągnięcie celu, jakim jest ograniczenie zagrożenia mieszkańców emisją hałasu, zwłaszcza pochodzącą ze środków transportu, będące głównie w gestii zarządców dróg, linii kolejowych i przedsiębiorców, powinny zmierzać w kierunku:

- prowadzenia monitoringu hałasu komunikacyjnego,
- realizacji inwestycji ograniczających narażenie na hałas komunikacyjny np. poprzez budowę ekranów akustycznych,
- uwzględnianie zapisów dotyczących ochrony przed hałasem w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Hałas przemysłowy nie stwarza problemów mieszkańcom gminy.

Główne zagrożenia i problemy:

- niekorzystne zjawisko rozszerzania się obszarów zagrożonych hałasem samochodowym,
- brak inwentaryzacji obszarów, na których występują przekroczenia wartości normatywnych hałasu w środowisku, a w szczególności obszarów, na których przekroczone są wartości progowe hałasu w środowisku.

5. Cele ochrony środowiska uznane za priorytetowe na szczeblu międzynarodowym, krajowym i regionalnym oraz zakres i sposoby ich uwzględnienia w POŚ - identyfikacja, analiza i ocena.

Do ustalenia celów projektu „Programu ochrony środowiska dla gminy Skierniewice”, prócz zdefiniowanych w jego części diagnostycznej problemów środowiskowych i priorytetów ekologicznych posłużyły wymienione już uprzednio trzy główne i uzupełniające się nawzajem dokumenty polityki krajowej (Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2008-2012 z perspektywą do roku 2016, Narodowa Strategia Ochrony Środowiska na lata 2007-2015, Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010 – Ministerstwo Środowiska, 2006 r.).

Polityka Ekologiczna Państwa zakłada, że zasadą stanowiącą nadrzędne kryterium rozwiązań strategicznych powinna być konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju, którą należy stosować wraz z zasadami pomocniczymi i konkretyzującymi.

Dlatego należy przyjąć, że: cele ochrony środowiska w gminie Skierniewice oraz zasady realizacji tych celów są w najwyższym stopniu zbieżne z odpowiadającymi im celami oraz zasadami polityki ekologicznej ustanowionymi na poziomie międzynarodowym i krajowym.

„Strategia rozwoju województwa...” ustala natomiast jako podstawowy cel w tej sferze polityki: ***Wzrost atrakcyjności województwa fundamentem zintegrowanego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, któremu towarzyszą cele warunkujące:***

- przyspieszenie rozwoju bazy ekonomicznej i wzrostu innowacyjności województwa,
- ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury,
- rozwój systemów infrastruktury technicznej i społecznej,
- aktywizacja rolnictwa i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

Cele te uwzględniają więc kryterium zrównoważonego rozwoju. Można stwierdzić, że przyjęte w „Programie...” cele ochrony środowiska oraz towarzyszące mu zasady realizacji są w wystarczającym stopniu zgodne z odpowiadającymi im celami i priorytetami polityki ekologicznej ustanowionymi w „Strategii rozwoju województwa...”.

Prócz nadrzędnych kryteriów polityki ekologicznej w projekcie „Programu...” określono również cele i priorytety ekologiczne, odnoszące się do zagadnień ochrony środowiska, posiadających kluczowe znaczenie dla gminy Skierniewice. Poniżej zestawiono priorytety ekologiczne w aspekcie zgodności z odpowiadającymi im priorytetami regionalnymi i krajowymi.

Podstawę do sformułowania priorytetów ekologicznych stanowiła ocena stanu i tendencji zmian w zakresie poszczególnych komponentów środowiska i uciążliwości oraz analiza zagrożeń w świetle przyszłościowego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Skierniewice, przy równoczesnym uwzględnieniu wymagań w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych.

Wśród najważniejszych kryteriów, branych pod uwagę przy formułowaniu priorytetów należy wymienić:

1. Wymogi wynikające z ustawy "Prawo ochrony środowiska", ustawy o odpadach i ustawy "Prawo Wodne" oraz innych ustaw komplementarnych,
2. Zgodność z celami zawartymi w Polityce Ekologicznej Państwa,

3. Zgodność z priorytetami ujętymi w "Strategii rozwoju województwa Łódzkiego do roku 2020" oraz innymi wojewódzkimi dokumentami strategicznymi,
4. Zgodność z priorytetami ujętymi w "Strategii Rozwoju gminy Skierniewice",
5. Skala dysproporcji pomiędzy aktualnym stanem środowiska, a wymaganym przez prawo.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria sformułowano następującą listę działań priorytetowych w następujących obszarach:

ochrona przyrody

- ochrona istniejących obszarów leśnych i zalesienia nieużytków, racjonalna gospodarka leśna,
- kontrola prawidłowej gospodarki leśnej (likwidacja nielegalnej wycinki drzewostanu),
- likwidacja dzikich wysypisk,
- edukacja ekologiczna (wylimitowanie wypalania traw),
- wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych dla rozwoju agroturystyki,
- utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
- popularyzacja i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- utrzymanie standardów promieniowania elektromagnetycznego.

ochrona powietrza

- modernizacja kotłowni z tradycyjnych na ekologiczne (olejowe, gazowe i in.),
- edukacja ekologiczna (wylimitowanie spalania odpadów komunalnych w gospodarstwach domowych),
- popularyzacja termomodernizacji budynków i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
- gazyfikacja gminy.

ochrona wód

- kompleksowa rozbudowa systemu kanalizacji i oczyszczania ścieków,
- poprawa gospodarki wodno-ściekowej poprzez propagowanie i wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków,
- kontrola procesu wywożenia nieczystości z szamb,
- budowa retencyjnych zbiorników wodnych,
- zagospodarowanie terenów wokół cieków wodnych,
- likwidacja nielegalnej działalności związanej z odprowadzaniem ścieków do wód powierzchniowych, na pola,

sprawny system gospodarki odpadami

- objęcie zorganizowanym systemem zbiórki odpadów komunalnych 100% mieszkańców gminy,
- objęcie selektywną zbiórką odpadów 100% mieszkańców gminy,
- edukacja ekologiczna (likwidacja dzikich wysypisk, podniesienie świadomości społecznej w zakresie gospodarki odpadami,

- osiągnięcie zakładanych limitów odzysku surowców wtórnych,
- rozwiązanie problemu zbierania i unieszkodliwiania odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz niebezpiecznych,
- zamknięcie kwatery składowiska odpadów komunalnych w Julkowie.

zmniejszenie hałasu

- modernizacja systemu drogowego i stanu nawierzchni dróg na terenie gminy.

6. Analiza poprawności określenia stanu aktualnego w projekcie „Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Skierniewice”

6.1. Odpady komunalne

Odpadami komunalnymi są odpady powstające w gospodarstwach domowych, jak również odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Źródłami powstawania odpadów komunalnych są:

- gospodarstwa domowe,
- obiekty infrastruktury (handel, usługi, rzemiosło, szkolnictwo i inne).

Dane statystyczne wykazują, że około 2/3 odpadów komunalnych generują gospodarstwa domowe, natomiast 1/3 tych odpadów powstaje w obiektach infrastruktury.

Na terenie gminy dwóch przedsiębiorców posiada zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych:

- EKO-REGION Sp. z o.o. z Bełchatowa (ul. Bawełniana 18).
- PHU SANITEX s.c. Miedniewice Topola

Zbiórka i transport odpadów komunalnych realizowana jest w sposób zorganizowany przez wyspecjalizowane firmy. Odpady odbierane są na podstawie indywidualnych umów zawartych przez jednostkę wywozową z wytwórcami odpadów.

Ilość odpadów komunalnych zebrana na terenie gminy w 2007 r. wynosiła 445,8 Mg, w 2008 r. 455,8 Mg. Zorganizowanym odbiorem odpadów objęte są wszystkie miejscowości w gminie – dostęp do systemu ma 100% mieszkańców, jednak systemem zorganizowanej zbiórki odpadów komunalnych objętych jest 90 % mieszkańców.

W gminie Skierniewice zbiórka selektywna jest prowadzona od 2004 r. Odpady segregowane są zbierane w systemie „u źródła” do worków foliowych – system 4-workowy. W worki zostali zaopatrzeni mieszkańcy, którzy wyrazili chęć segregowania odpadów. W latach 2007-2008 zebrano następujące ilości odpadów:

- ✓ 2007r. – 70,4 Mg:
 - papier i tektura - 7,30 Mg,
 - szkło – 51,20 Mg,
 - tworzywa sztuczne – 8,20 Mg,
 - metale – 3,70 Mg,
- ✓ 2008r. – 57,30 Mg:
 - papier i tektura – 8,20 Mg,
 - szkło - 26,80 Mg,

- tworzywa sztuczne – 6,40 Mg,
- metale – 15,90 Mg

Analizując dane dotyczące selektywnej zbiórki należy uwzględnić fakt, że w wielu gospodarstwach domowych prowadzone jest segregowanie odpadów opakowaniowych dla potrzeb własnych – wydzielane są odpady takie jak papier i tektura (najczęściej spalane w domowych kotłowniach), szkło oraz opakowania z metali i złom (sprzedawane we własnym zakresie).

Odpady komunalne wytwarzane w sektorze handlowym i publicznym

Jedno ze źródeł powstawania odpadów komunalnych stanowią obiekty publiczne, tj. handel, usługi i rzemiosło, szkolnictwo, obiekty turystyczne itp. Na terenie gminy Skierniewice odpady z tego sektora są odbierane przez firmy prowadzące działalność w zakresie odbioru i transportu odpadów stałych i ciekłych.

Odpady ulegające biodegradacji

Na terenie gminy Skierniewice nie prowadzi się selektywnego zbierania odpadów biodegradowalnych. Na terenie gminy Skierniewice zaplanowano budowę kompostowni (w ramach planowanego w Julkowie Zakładu Zagospodarowywania Odpadów), w której kompostowane będą odpady ulegające biodegradacji (odpady zielone z ogrodów i parków, odpady kuchenne ulegające biodegradacji, odpady z targowisk).

Osady ściekowe

Sieć kanalizacji na terenie gminy jest dopiero projektowana.

Na terenie gminy funkcjonuje kilka małych oczyszczalni, które działają na potrzeby lokalne. Niewielki odsetek gospodarstw korzysta z przydomowych oczyszczalni ścieków (na dzień 31.12.2008 r. na terenie gminy 126 gospodarstw domowych korzystało z przydomowych oczyszczalni ścieków), generalnie jednak ścieki pochodzące z zabudowy mieszkaniowej jak i z obiektów użyteczności publicznej odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych, w których są czasowo gromadzone. Usługi asenizacyjne świadczą firmy posiadające stosowne zezwolenia.

Odpady wielkogabarytowe

Od 2007 r. w gminie organizowane są okresowe akcje - tzw. „wystawka” mobilny punkt zbiórki, z reguły jeden bądź dwa razy w roku (według potrzeb zgłoszonych przez mieszkańców). Podczas tych akcji zebrano następujące ilości odpadów wielkogabarytowych:

- rok 2007 – 63,20 Mg,
- rok 2008 – 44,25 Mg.

Odpady budowlane

W gminie Skierniewice nie wdrożono systemu selektywnej zbiórki odpadów budowlanych. Gmina nie dysponuje danymi dotyczącymi ilości wytwarzanych odpadów w tym zakresie.

6.2. Odpady niebezpieczne

Na obszarze gminy Skierniewice nie ma składowiska odpadów niebezpiecznych ani Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych.

W gminie nie wprowadzono selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych. Częściowe wydzielanie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych prowadzone jest na składowisku odpadów w Julkowie przez firmę EKO-REGION. Do zwiększenia zakresu selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych przyczynia się organizowane cykliczne zbiórki odpadów sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz wielkogabarytowych.

Odpady zawierające PCB

Na terenie województwa łódzkiego brak jest uprawnionego podmiotu gospodarczego zajmującego się unieszkodliwianiem urządzeń i odpadów z PCB. Obecnie na terenie kraju działają dwie nowoczesne instalacje do unieszkodliwiania PCB wyposażone w system monitorowania gazowych produktów spalania:

- Zakłady Azotowe ANWIL S. A. we Włocławku,
- Zakłady Chemiczne ROKITA S. A. w Brzegu Dolnym.

Do unieszkodliwiania olejów zawierających PCB służy również instalacja SARPI Dąbrowa Górnicza Sp. z o.o. w Dąbrowie Górniczej.

Gmina Skierniewice nie dysponuje danymi na temat ilości odpadów zawierających PCB wytwarzanych na terenie gminy i wymagających unieszkodliwiania.

Oleje odpadowe

Na terenie gminy nie funkcjonuje system zbiórki olejów ze źródeł rozproszonych. Oleje odpadowe powstające w wyniku działalności gospodarczej na terenie gminy Skierniewice są zbierane przez podmioty posiadające zezwolenia na zbieranie i transport tego rodzaju odpadów i przekazywane do regeneracji lub unieszkodliwienia, brak jednak w gminie danych na temat ilości wytwarzanych i zbieranych olejów odpadowych.

Zużyte baterie i akumulatory

Na terenie gminy nie funkcjonuje zorganizowany odrębny system zbiórki zużytych baterii i akumulatorów od mieszkańców. Zbiórka zużytych baterii odbywa się podczas zbiórki odpadów wielkogabarytowych oraz zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (tzw. „wystawka”) w systemie akcyjnym, według potrzeb zgłoszonych przez mieszkańców, najczęściej raz – dwa razy do roku.

Odpady medyczne i weterynaryjne

Na terenie gminy działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Żelaznej, przy którym funkcjonuje punkt apteczny. Powstające odpady medyczne to głównie igły, strzykawki i zużyte opatrunki. Szacuje się, że ilość powstających rocznie odpadów medycznych wynosi ok. 0,02 Mg. Gospodarka odpadami medycznymi na terenie gminy prowadzona jest zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o odpadach. Powstające odpady medyczne segregowane są u „źródła” ich powstawania, a następnie przekazywane uprawnionym firmom, posiadającym stosowne zezwolenia w zakresie gospodarki odpadami, w celu unieszkodliwiania.

Podobnie, jak w przypadku odpadów medycznych, powstające na terenie gminy odpady weterynaryjne segregowane są u „źródła” ich powstawania, a następnie przekazywane są

uprawnionej firmie, posiadającej stosowne zezwolenia w zakresie gospodarki odpadami, w celu unieszkodliwiania. Na podstawie umowy zawartej z Gminą wyspecjalizowane firmy zajmują się również zbiórką i unieszkodliwianiem padłych zwierząt.

Pojazdy wycofane z eksploatacji

Zarówno na terenie gminy, jak i powiatu skierniewickiego nie ma punktów demontażu pojazdów ani punktów zbiórki pojazdów. Najbliższy punkt - „STAL-CAR Sebastian Kałamański, Bartosz Bielecki” znajduje się w Skierniewicach.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Dotychczas w gminie Skierniewice nie prowadzono selektywnej zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Wobec braku funkcjonującego systemu gospodarowania tymi odpadami ilość zużytych urządzeń elektrycznych i elektronicznych powstających na terenie gminy jest trudna do zbilansowania. W 2007 r. gmina zapoczątkowała zbiórkę odpadów wielkogabarytowych w systemie „akcyjnym” – tzw. „wystawka”(według potrzeb zgłoszonych przez mieszkańców, najczęściej raz do roku). W ramach tych akcji zbierany jest również zużyty sprzęt EE. Gmina nie dysponuje odrębnymi danymi dotyczącymi ilości zebranego zużytego sprzętu EE, lecz ogólną liczbą określającą masę zebranych odpadów wielkogabarytowych. Szacuje się, w oparciu o wskaźniki, że w skali rocznej na terenie gminy może powstawać ok. 4-5 Mg odpadów w postaci zużytego sprzętu EE.

Na terenie gminy nie ma punktu zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Najbliższy znajduje się w Skierniewicach: O-PAL Sp. z o.o.

Odpady zawierające azbest

Gmina opracowała program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Skierniewice pow. skierniewicki, woj. łódzkie na lata 2010 – 2013 (z uwzględnieniem perspektywy do 2032)

Według przeprowadzonej inwentaryzacji na terenie gminy Skierniewice znajduje się łącznie ok. 294 000 m² (4 410 Mg) płyt azbestowo-cementowych. Wraz z inwentaryzacją dokonano oceny stopnia pilności usuwania wyrobów zawierających azbest. Zinwentaryzowana ilość pozwala stwierdzić, iż na terenie gminy Skierniewice występuje bardzo duża ilość wyrobów zawierających azbest (ok. 43 m² na 1 mieszkańca).

Obecnie na terenie województwa łódzkiego funkcjonują 2 składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest:

- składowisko odpadów niebezpiecznych w Jadwinówce, (gm. Radomsko, powiat radomszczański);
- kwatera odpadów niebezpiecznych na składowisku odpadów innych niż obojętne i niebezpieczne „Bagno - Lubień” (gm. Kleszczów, powiat bełchatowski).

6.3. Instalacje do odzysku i unieszkodliwianiem odpadów

Podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów komunalnych, które stanowią największą grupę odpadów powstających na terenie gminy jest składowanie.

Na obszarze gminy Skierniewice zlokalizowane jest jedno składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne - w miejscowości Julków.

Składowisko usytuowane jest ok. 8 – 9 km na południe od miasta Skierniewice. Właścicielem składowiska jest Gmina Skierniewice, natomiast zarządzającym - „EKO-REGION” Sp. z o.o. w Bełchatowie.

Poza składowiskiem w Julkowie - na terenie gminy nie ma innych składowisk - nie są zlokalizowane żadne składowiska odpadów przemysłowych, jak również nie ma w gminie zwałowisk odpadów wydobywczych przeznaczonych do wykorzystania lub rekultywacji.

Na terenie gminy Skierniewice nie ma mogilników.

7. Analiza skutków środowiskowych aktualnego stanu gospodarki odpadami

Analiza skutków środowiskowych, jakie może powodować aktualny stan gospodarki odpadami, została przeprowadzona osobno dla odpadów komunalnych i odpadów niebezpiecznych.

7.1. Odpady komunalne

Źródłem powstawania odpadów komunalnych w gminie Skierniewice są gospodarstwa domowe i podmioty gospodarcze. Jednym z zadań samorządu lokalnego jest tworzenie warunków w celu zmniejszenia ilości produkowanych odpadów, co spowoduje zmniejszenie masy odpadów kierowanych na składowiska odpadów. W związku z tym w gminie Skierniewice stworzono zorganizowany system selektywnej zbiórki odpadów bezpośrednio u „źródła”.

Wskaźnik % liczby mieszkańców gminy objętych zorganizowanym wywozem odpadów wyniósł w 2008 r. 100%.

Dokonując analizy gospodarki odpadami na terenie gminy należy stwierdzić, że nadal zdecydowana większość odpadów jest składowana na składowiskach bez segregacji i bez odzysku surowców wtórnych. Pomimo wzrastającej ilości mieszkańców objętych systemem selektywnej zbiórki, aż 96% odpadów komunalnych trafia na składowiska odpadów, a zgodnie z polityką ekologiczną państwa, składowaniu powinny podlegać tylko te odpady, których ze względów ekonomicznych lub technologicznych nie da się przetworzyć.

7.2. Odpady niebezpieczne i inne niż niebezpieczne

Na terenie Gminy nie ma zlokalizowanych żadnych składowisk odpadów niebezpiecznych, mogilnika ani innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

Do odpadów innych niż niebezpieczne zaliczono:

- zużyte opony – odzyskiwane są w procesie współspalania w instalacjach poza granicami gminy,
- odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej – w większości poddawane są procesom odzysku,
- komunalne osady ściekowe – unieszkodliwiane na składowisku odpadów,
- odpady opakowaniowe – poddawane w większości procesom odzysku.

Zbiórka materiałów niebezpiecznych z gospodarstw domowych na terenie Skierniewic:

- odbywa się poprzez zbiórkę dwa razy w roku: odpadów elektrycznych, elektronicznych i zużytych opon,
- mieszkańcy posiadający zbędne przeterminowane leki mogą zwrócić bezpłatnie do pojemników wystawionych w aptekach,
- zużyte baterie mogą być zwracane do punktów sprzedaży lub szkół, które zostały wyposażone w odpowiednie pojemniki,
- odpady elektryczne, elektroniczne i akumulatory są przez mieszkańców dostarczane do punktów sprzedaży przy zakupie nowego sprzętu.

Gospodarka odpadami medycznymi jest prowadzona w prawidłowy sposób.

Na terenie gminy prowadzona jest również zbiórka odpadów wielkogabarytowych i budowlanych.

8. Analiza i ocena potencjalnych oddziaływań na środowisko zadań ujętych w projekcie „Programu ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami dla gminy Skierniewice”

Po analizie projektu „Programu ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami dla Gminy Skierniewice” na podstawie listy działań priorytetowych zidentyfikowano rodzaje przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Wszystkie przedsięwzięcia charakteryzują się ograniczonym terytorialnie oddziaływaniem na środowisko, głównie lokalnym. Ich oddziaływanie będzie skutkowało poprawą stanu środowiska na danym terenie.

Poniżej przedstawiono listę przedsięwzięć priorytetowych w mieście Skierniewice na lata 2009-2016

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna
1.	Opracowanie programu popularyzacji energii odnawialnej i technologii przyjaznych środowisku	Wójt Gminy Skierniewice
2.	Opracowanie programu ulg i zachęt dla osób i firm stosujących technologie przyjazne dla środowiska	Wójt Gminy Skierniewice
3.	Analiza możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii	Wójt Gminy Skierniewice
4.	Wdrożenie programu popularyzacji energii odnawialnej i technologii przyjaznych środowisku	Wójt Gminy Skierniewice
5.	Rozwój energetyki odnawialnej na szczeblu lokalnym	Inwestorzy
6.	Popularyzacja ekologicznego rolnictwa, zdrowej żywności, promocja istniejących gospodarstw	Wójt Gminy Skierniewice ŁODR
7.	Poprawa jakości produktów w gospodarstwach ekologicznych – uzyskanie odpowiednich certyfikatów	Rolnicy
8.	Opracowanie i wdrożenie gminnego programu wspierania rozwoju agroturystyki	Wójt Gminy Skierniewice
9.	Wspieranie tworzenia nowych gospodarstw agroturystycznych	Wójt Gminy Skierniewice
10.	Opracowanie diagnozy stanu obecnego sztucznej retencji na terenie gminy	Wójt Gminy Skierniewice

11.	Analiza możliwości budowy zbiorników retencyjnych na terenie gminy	Wójt Gminy Skierniewice
12.	Budowa zbiorników małej retencji na terenie gminy: - Żelazna II - o pow. 4,6 ha - Dębowa Góra – o pow. 0,5 ha - Wola Wysoka - o pow. 4,36 ha	WZMiUW w Łodzi Wójt Gminy Skierniewice
13.	Opracowanie analizy technicznej dla nowych zbiorników retencyjnych	Wójt Gminy Skierniewice
14.	- Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami: • w m. Mokra Lewa (1,2 km) • w m. Balcerów (0,8 km) • w m. Miedniewice (0,8 km) - Modernizacja sieci wodociągowej w m. Pruszków (0,281 km), Dąbrowice (0,156 km) - Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Józefatów (gm. Skierniewice) - Budowa sieci wodociągowej w m. Józefatów	Wójt Gminy Skierniewice
15.	- Studium wykonalności kanalizacji gminy Skierniewice i projekt techniczny (I etap) - Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w m. Strobów (gm. Skierniewice)	Wójt Gminy Skierniewice
16.	Termomodernizacja budynków na terenie gminy Skierniewice: - Szkoły Podstawowej w Miedniewicach - Szkoły Podstawowej w Dębowej Górze - Gimnazjum w Żelaznej - OSP w Miedniewicach	Wójt Gminy Skierniewice
17.	Modernizacja dróg krajowych i wojewódzkich na terenie gminy	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych Zarząd Województwa Łódzkiego
18.	Modernizacja dróg powiatowych na terenie gminy (współfinansowanie w razie potrzeby): - nr 1303E odcinek Głuchów –granica powiatu (dł. 1170 m) - nr 1318E odcinek Maków–Dębowa Góra– Trzianna oraz droga nr 5103E odcinek Maków-Mokra Lewa (łącznie dł. 18370 m)	Zarząd Powiatu Wójt Gminy Skierniewice
19.	Budowa i modernizacja dróg gminnych	Wójt Gminy Skierniewice
20.	Prowadzenie monitoringu hałasu komunikacyjnego	WIOŚ Łódź
21.	Budowa i modernizacja infrastruktury drogowej przy drogach powiatowych na terenie gminy (współfinansowanie w razie potrzeby)	Zarząd Powiatu Wójt Gminy Skierniewice
22.	Budowa i modernizacja infrastruktury drogowej przy drogach gminnych	Wójt Gminy Skierniewice
23.	Objęcie zorganizowanym systemem zbiórki odpadów komunalnych 100% mieszkańców gminy	Wójt Gminy Skierniewice

24.	Popularyzacja selektywnej zbiórki odpadów	Wójt Gminy Skierniewice
25.	Objęcie selektywną zbiórką odpadów 100% mieszkańców gminy	Wójt Gminy Skierniewice Firmy wywozowe
26.	Usprawnienie i upowszechnienie zbiórki odpadów wielkogabarytowych, budowlanych oraz niebezpiecznych powstających w sektorze komunalnym	Wójt Gminy Skierniewice Firmy wywozowe
27.	Utworzenie na terenie gminy punktu zbierania i segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki „u źródła”	Związek Gmin Wójtowie Gmin
28.	Utworzenie Celowego Związku Gmin, umożliwiającego prowadzenie wspólnych działań w zakresie zagospodarowania odpadów	Wszystkie Gminy w powiecie
29.	Modernizacja i rozbudowa składowiska odpadów w Julkowie (gm. Skierniewice)	EKO-REGION Związek Gmin Wójt Gminy Skierniewice
30.	Rekultywacja części (wypełnionej) składowiska odpadów w Julkowie (gm. Skierniewice)	EKO-REGION Wójt Gminy Skierniewice
31.	Utworzenie Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych	EKO-REGION Wójt Gminy Skierniewice
32.	Opracowanie i realizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest	Wójt Gminy Skierniewice
33.	Lokalizacja dzikich wysypisk na terenie gminy i ich likwidacja	Wójt Gminy Skierniewice
34.	Konserwacja i ochrona prawnie objętych ochroną form przyrody na terenie gminy	RDLP Wójt Gminy Skierniewice
35.	Prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej	RDLP Nadleśnictwo
36.	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony lasów	Wójt Gminy Skierniewice
37.	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Nadleśnictwo Wójt Gminy Skierniewice
38.	Zalesianie gruntów prywatnych na terenie gminy Skierniewice	Właściciele
39.	Działania edukacyjnych z zakresu ekologii dla dzieci i młodzieży	Wójt Gminy Skierniewice
40.	Edukacja ekologiczna dorosłych – pogadanki na naradach sołtysów, rozdawanie ulotek informacyjnych, organizowanie seminariów, warsztatów	Wójt Gminy Skierniewice

Dla wszystkich przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów

przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (DZ. U. 2004 Nr 257 poz. 2573 z późniejszymi zmianami) nakładają obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko i sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko a przedsięwzięcia, które mogą oddziaływać na środowisko mogą mieć nałożony obowiązek przeprowadzenia oceny i sporządzenia raportu. Raporty oddziaływania na środowisko dot. poszczególnych zadań inwestycyjnych mogą wskazywać działania wariantowe.

Wymienione w powyższej tabeli działania wynikają w większości z konieczności spełniania zarówno krajowych wymagań prawnych, jak i wymagań międzynarodowych m. in. wynikających ze wstąpienia Polski w struktury Unii Europejskiej.

9. Określenie, analiza i ocena stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Zadaniem aktualizacji POŚ i PGO dla gminy Skierniewice jest przedstawienie zakresu działań koniecznych do zapewnienia zintegrowanej gospodarki odpadami w mieście w sposób zapewniający ochronę środowiska. Głównym celem Prognozy jest określenie możliwych skutków i oddziaływań na środowisko, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji aktualizacji POŚ i PGO.

Matryca wpływów zagadnień na poszczególne elementy ochrony środowiska

Zagadnienie	Kierunek działań	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rosliny	Wody	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
<i>Ochrona powietrza</i>	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Miedniewicach	*	*	+	+	+	+	+	+	*	*	*	*	+
	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Dębowej Górze	*	*	+	+	+	+	+	+	*	*	*	*	+
	Termomodernizacja Gimnazjum w Żelaznej	*	*	+	+	+	+	+	+	*	*	*	*	+
	Termomodernizacja OSP w Miedniewicach	*	*	+	+	+	+	+	+	*	*	*	*	+
<i>Ochrona wód</i>	Budowa zbiorników małej retencji na terenie gminy: - Żelazna II - o pow. 4,6 ha - Dębowa Góra – o pow. 0,5 ha - Wola Wysoka - o pow. 4,36 ha	*	*	+	+	+	+	+	+	*	*	*	*	+
	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami: • w m. Mokra Lewa (1,2 km) • w m. Balcerów (0,8 km) • w m. Miedniewice (0,8 km)	*	*	+	+	+	+	+	+	*	+	*	*	*
	Modernizacja sieci wodociągowej w m. Pruszków (0,281 km), Dąbrowice (0,156 km)	*	*	+	+	+	+	+	+	*	+	*	*	+
	Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Józefatów (gm. Skierniewice)	*	*	+	+	+	+	+	+	*	+	*	*	+
	Budowa sieci wodociągowej w m. Józefatów	*	*	+	+	+	+	+	+	*	+	*	*	+
	Studium wykonalności kanalizacji gminy Skierniewice i projekt techniczny (I etap)	*	*	+	+	+	+	+	+	*	+	*	*	*
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w m. Strobów (gm. Skierniewice)	*	*	+	+	+	+	+	+	*	+	*	*	*

Matryca wpływów zagadnień na poszczególne elementy ochrony środowiska

Zagadnienie	Kierunek działań	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rosliny	Wody	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
<i>Gospodarka odpadami</i>	Objęcie selektywną zbiórką odpadów 100% mieszkańców gminy	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+
	Usprawnienie i upowszechnienie zbiórki odpadów wielkogabarytowych, budowlanych oraz niebezpiecznych powstających w sektorze komunalnym	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	*
	Utworzenie na terenie gminy punktu zbierania i segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki „u źródła”	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+
	Modernizacja i rozbudowa składowiska odpadów w Julkowie (gm. Skierniewice)	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	*
	Rekultywacja części (wypełnionej) składowiska odpadów w Julkowie (gm. Skierniewice)	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+
	Utworzenie Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+
	Lokalizacja dzikich wysypisk na terenie gminy i ich likwidacja	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+
	Realizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	*
<i>Zmniejszenie hałasu</i>	Modernizacja dróg krajowych i wojewódzkich na terenie gminy	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+

Matryca wpływów zagadnień na poszczególne elementy ochrony środowiska

Zagadnienie	Kierunek działań	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rosliny	Wody	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
	Modernizacja dróg powiatowych na terenie gminy (współfinansowanie w razie potrzeby): - nr 1303E - odcinek Głuchów –granica powiatu (dł. 1170 m) - nr 1318E - odcinek Maków–Dębowa Góra– Trzecianna oraz droga nr 5103E odcinek Maków-Mokra Lewa (łącznie dł. 18370 m)	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+
	Budowa i modernizacja dróg gminnych	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+
	Prowadzenie monitoringu hałasu komunikacyjnego	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+
	Budowa i modernizacja infrastruktury drogowej przy drogach powiatowych na terenie gminy (współfinansowanie w razie potrzeby)	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+
	Budowa i modernizacja infrastruktury drogowej przy drogach gminnych	*	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+
<i>Ochrona przyrody</i>	Konserwacja i ochrona prawnie objętych ochroną form przyrody na terenie gminy	*	+	+	*	+	+	+	+	+	*	*	*	+
	Prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej	*	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	*	*
	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony lasów	*	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	*	+	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+
	Zalesianie gruntów prywatnych na terenie gminy Skierniewice	*	+	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	+
<i>Wysoka świadomość</i>	Kontynuacja działań edukacyjnych z zakresu ekologii dla dzieci i młodzieży	*	*	+	+	+	+	+	+	*	*	*	*	*

Matryca wpływów zagadnień na poszczególne elementy ochrony środowiska

Zagadnienie	Kierunek działań	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
<i>ekologiczna mieszkańców</i>	Edukacja ekologiczna dorosłych – pogadanki na naradach sołtysów, rozdawanie ulotek informacyjnych, organizowanie seminariów, warsztatów	*	*	+	+	+	+	+	+	*	*	*	*	*

+ wpływ pozytywny, - wpływ negatywny, * brak wpływu

W ramach podsumowania należy zaznaczyć, że wpływ realizacji celów *Programu*, poprzez konkretne zadania, mają charakter pozytywny. Poszczególne kierunki działań mogą w różnym stopniu oddziaływać na środowisko, jednak w efekcie prognozuje się poprawę jakości środowiska i jego funkcjonowania.

Jedną z ważniejszych inwestycji przeprowadzanych na terenie gminy Skierniewice jest poprawa jakości środowiska przede wszystkim w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Dotyczy one głównie budowy i modernizacji wodociągów oraz rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej. Inwestycje te przyczynią się do wydłużenia sieci wodociągowej. Uporządkowanie działań związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków bez wątplenia stanie się przyczyną poprawy jakości środowiska. Natomiast rozwój sieci wodociągowej, modernizacja stacji uzdatniania oraz ujęć wody może pozytywnie wpłynąć na zdrowie mieszkańców i poprawę jakości ich życia.

Racjonalna gospodarka oraz prowadzenie selektywnej zbiórki i odzysk surowców, stanie się przyczyną poprawy jakości środowiska, a szczególnie powierzchni ziemi, na terenie gminy Skierniewice. Istotnym zadaniem gminy są działania zmierzające do bezpiecznego usunięcia azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Kolejną grupę zadań inwestycyjnych stanowią zadania zmierzające do poprawy infrastruktury drogowej. Wymienione są tu działania polegające na przebudowie dróg. Są to inwestycje wykazujące nieznaczne negatywne oddziaływanie na środowisko, jedynie w fazie realizacji prac drogowych. Drogi z poprawioną nawierzchnią, w fazie eksploatacji, stanowią źródło zanieczyszczeń znacznie mniej uciążliwe dla środowiska w porównaniu ze stanem wcześniejszym. Ograniczeniu ulegają szczególnie emisje hałasu i wibracji. Usprawnienie płynności ruchu w sieci dróg może doprowadzić do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza.

✓ **Oddziaływanie planowanych inwestycji na obszary chronione**

Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy Skierniewice

Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy Skierniewice przebiega wzdłuż ciągów drogowych przez tereny prywatnych posesji (działek budowlanych) i jest korzystna z następujących względów:

- budowa sieci wodociągowej zapewni mieszkańcom wsi gminy możliwość korzystania z wody dobrej, jakości i zaprzestania użytkowania obecnie eksploatowanych studni kopanych, w których woda nie spełnia norm jakościowych, oraz nie wymusi konieczności budowania kolejnych studni kopanych na terenach inwestycyjnych,
- budowa sieci kanalizacyjnej poprawi stan środowiska w gminie, stan zdrowotności, czystości gleb oraz jakość wód podziemnych i powierzchniowych,
- planowane inwestycje mają znaczne poparcie społeczne,
- eksploatacja sieci wodociągowej nie powoduje negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze, powietrze atmosferyczne, wody powierzchniowe, krajobraz, nie emituje hałasu.

Budowa i modernizacja dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych na terenie gminy Skierniewice

Istniejące drogi budowane były w czasie, gdy przepisy prawne nie stanowiły wymagań w zakresie ochrony środowiska i spełnienie wszystkich aktualnie obowiązujących wymogów środowiska jest ograniczone. Planowana budowa i modernizacja dróg na terenie gminy będzie spełniała standardy uwzględniające ochronę środowiska. Realizacja prac budowlanych, przy zachowaniu obowiązujących norm, przepisów oraz uwag i zaleceń poszczególnych dysponentów uzbrojenia terenu, pozwoli na ograniczenie bądź na zminimalizowanie negatywnego oddziaływania na środowisko. Większość zakłóceń w środowisku naturalnym zniknie po ustaniu robót i uprzątnięciu terenu.

Budowa zbiorników retencyjnych

Na etapie prowadzenia prac budowlanych zbiornika wodnego mogą wystąpić niekorzystne oddziaływania. Oddziaływania będą czasowe i związane głównie z pracą sprzętu ciężkiego podczas budowy zbiornika. Wystąpi chwilowe pogorszenie warunków akustycznych oraz emisji zanieczyszczeń powietrza, związanych z pracą sprzętu ciężkiego. Oddziaływania te zanikną z chwilą zakończenia prac budowlanych. Szczegółowa analiza oddziaływania na środowisko należy przeprowadzić po ustaleniu zakresu inwestycji.

Większość zapisanych w Programie inwestycji jest obecnie w fazie koncepcji – brak jest szczegółowych rozwiązań technologicznych, zakresu prac itp. W związku z powyższym nie ma możliwości przeprowadzenia szczegółowej analizy oddziaływania na środowisko. Dla inwestycji mogących oddziaływać na środowisko zostaną sporządzone raporty oddziaływania na środowisko, w chwili kiedy będzie wykonana dokumentacja techniczna i ustalony zakres inwestycji.

✓ Przewidywane znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 planowanych inwestycji na terenie gminy Skierniewice

Inwestycje, które są planowane do zrealizowania w latach 2009-2016 na terenie gminy Skierniewice, mogące potencjalnie oddziaływać na środowisko:

- Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowościach: Mokra Lewa (1,2 km), Balcerów (0,8km), Miedniewice (0,8), Józefatów
- Modernizacja sieci wodociągowej w m. Pruszków (0,281 km), Dąbrowice (0,156 km)
- Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Józefatów (gm. Skierniewice)
- Modernizacja dróg powiatowych na terenie gminy:
 - nr 1303E - odcinek Głuchów –granica powiatu (dł. 1170 m)
 - nr 1318E - odcinek Maków–Dębowa Góra– Trzecianna oraz droga nr 5103E odcinek Maków-Mokra Lewa (łącznie dł. 18370 m)
- Budowa i modernizacja dróg gminnych
- Budowa zbiorników małej retencji na terenie gminy:
 - Żelazna II - o pow. 4,6 ha
 - Dębowa Góra – o pow. 0,5 ha
 - Wola Wysoka - o pow. 4,36 ha

Wszystkie wymienione wyżej inwestycje są na etapie planowania i nie można przeprowadzić szczegółowej analizy oddziaływania na chroniony obszar Natury 2000. Lokalizacja inwestycji nie wchodzi w tereny podlegające ochronie. Dla planowanych przedsięwzięć przed przystąpieniem do realizacji powinny być sporządzone raporty oddziaływania na środowisko.

Oddziaływanie planowanych inwestycji na obszar Natura 2000 objętych ochroną w Dolinie Rawki (PLH100015) przedstawia tabela:

Nazwa siedliska	Występowanie siedliska w promieniu 200 m od planowanych przedsięwzięć	Oddziaływanie przedsięwzięć inwestycyjnych na siedlisko
Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	Nie występuje	Brak oddziaływania
Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	Nie występuje	Brak oddziaływania
Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	Nie występuje	Brak oddziaływania
Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	Nie występuje	Brak oddziaływania
Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne)	Nie występuje	Brak oddziaływania
91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)	Nie występuje	Brak oddziaływania

Gatunki, których dotyczy Artykuł 4 Dyrektywy Rady 79/409/EWG i gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG: *Botaurus stellaris* (bąk), *Ixobrychus minutus* (bączek), *Ciconia nigra* (bocian czarny), *Ciconia ciconia* (bocian biały), *Cygnus cygnus* (łąbędź krzykliwy), *Haliaeetus albicilla* (bielik), *Circus aeruginosus* (błotniak stawowy), *Circus cyaneus* (błotniak zbożowy), *Circus pygargus* (błotniak łąkowy), *Falco peregrinus* (sokół wędrowny), *Bonasa bonasia* (jarząbek), *Porzana porzana* (kropiatka), *Crex crex* (derkacz), *Caprimulgus europaeus* (lelek), *Alcedo atthis* (zimorodek), *Dendrocopos medius* (dzięcioł średni), *Luscinia svecica* (podróżniczek), *Sylvia nisoria* (jarząbatka), *Ficedula parva* (muchołówka mała), *Ficedula albicollis* (muchołówkabiłośzyja), *Lanius collurio* (gąsiorek), *Emberiza hortulana* (ortolan).

Ssaki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG: *Castor fiber* (bóbr europejski), *Lutra lutra* (wydra), *Lynx lynx* (ryś).

Płazy i gady wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG: Triturus cristatus (traszka grzebieniasta), Bombina bombina (kumak nizinny).

Ryby wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG: Lampetra planeri (minóg strumieniowy), Misgurnus fossilis (piskorz), Cobitis taenia (koza), Cottus gobio (głowacz białopłetwy).

Rośliny wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG: Angelica palustris

Planowanie inwestycyjne na terenie gminy nie będą miały wpływu na obszar Natura 2000. Wszystkie przedsięwzięcia są w znacznej odległości od chronionego terenu i nie będą bezpośrednio oddziaływać na środowisko przyrodnicze oraz na gatunki roślin i zwierząt znajdujące się pod ochroną.

10. Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją projektu POŚ i PGO dla gminy Skierniewice

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach POŚ, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim na etapie budowy inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej: wodociągi, kanalizacja, sieć gazowa a także w fazie realizacji i eksploatacji drogi.

Negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji pozwoli także ograniczyć te oddziaływania.

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

Trasa realizacji sieci kanalizacyjnej zostanie uzgodniona w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody w zakresie zminimalizowania oddziaływania w czasie prowadzenia robót i stosowania zabezpieczeń czasie eksploatacji. Oddziaływanie kanalizacji sanitarnej będzie miało miejsce tylko na etapie budowy, potem dla środowiska przyrodniczego eksploatacja będzie obojętna a zrzut ścieków do oczyszczalni będzie korzystny dla środowiska (ścieki będą oczyszczone). Nastąpi przede wszystkim likwidacja szamb, które nie zawsze są szczelne.

POŚ dla gminy Skierniewice zakłada zalesianie nieużytków i gruntów słabszych klas bonitacyjnych. Wpływ realizacji tego zadania, które nie będzie prowadzone na dużą skalę, nie będzie w znaczący sposób oddziaływał na środowisko.

Przyjęte w Programie założenia w zakresie gospodarki odpadami oznaczają takie planowanie i działania, które zakładają zachowanie równowagi pomiędzy wszystkimi elementami środowiska. Do podstawowych działań zapisanych w projekcie, a mających na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko oraz poprawę jego stanu należy zaliczyć:

- ✓ Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych trafiających na docelowe składowiska.
- ✓ Zwiększenie ilości odzyskiwanych odpadów metalowych, szklanych, plastikowych oraz papieru – segregacja „u źródła”.
- ✓ Zwiększenie (docelowo do poziomu limitów odzysku i recyklingu) ilości odzyskiwanych odpadów wielkogabarytowych, budowlanych, niebezpiecznych oraz opakowaniowych.
- ✓ Zmniejszenie ilości odpadów niebezpiecznych (azbest, akumulatory, sprzęt AGD, opony itp.) trafiających na „dzikie wysypiska”.

Ważnym zagadnieniem są problemy związane z finansowymi możliwościami realizacji działań. Skuteczność realizacji „Planu gospodarki...” będzie uwarunkowana w głównej mierze efektywnym wykorzystaniem uzyskanych i posiadanych środków finansowych przez urząd gminy.

W zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne ważne znaczenie będzie miało wdrożenie najlepszych dostępnych technik BAT i uzyskanie przez niektóre zakłady pozwoleń zintegrowanych. Skutkować to będzie ograniczeniem negatywnego oddziaływania na środowisko instalacji.

11. Analiza rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w projekcie POŚ i PGO dla gminy Skierniewice

Większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach POŚ i PGO ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Ponadto dokument przedstawia ogólne propozycje przedsięwzięć i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań.

Skutki środowiskowe podejmowanych działań w ramach POŚ silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy budowie nowych dróg, urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii, należy rozważać warianty alternatywne tak aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Jako warianty alternatywne przedsięwzięcia można rozważać: warianty lokalizacji, warianty konstrukcyjne i technologiczne, warianty organizacyjne czy wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant „0”. Wariant „0” nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować konsekwencje środowiskowe.

Warunkiem prawidłowego funkcjonowania zaproponowanego w projekcie PGO systemu gospodarki odpadami jest zachowanie określonych terminów realizacji przyjętych zadań, dostępność środków finansowych, a także brak protestów mieszkańców.

Przyjęcie na terenie gminy określonego sposobu odzysku i unieszkodliwiania odpadów winno być ściśle związane z systemem ich zbierania i transportu. Odpady ulegające

biodegradacji mogą być zbierane jako odpady zmieszane lub zbierane selektywnie, np. papier, tektura, odpady domowe, odpady zielone. Odpady ulegające biodegradacji zmieszane mogą być spalane lub przerabiane w instalacjach mechaniczno-biologicznych w celu obniżenia zawartości frakcji ulegających biodegradacji, przed ich składowaniem na składowisku.

Wariant selektywnego zbierania odpadów przewiduje aktywny udział mieszkańców, co pozwala na oszczędność środków i przyspieszenie przekazania odpadów na linię do segregacji odpadów. Wariant ten powinien być preferowany i realizowany docelowo, wiadomo jednak, iż dotychczasowe efekty w zakresie selektywnego zbierania przy udziale mieszkańców są niewielkie.

Na etapie sporządzania prognozy dysponowano dokumentami strategicznymi opracowanymi dla gminy Skierniewice, które pozwoliły na sprawdzenie w jaki sposób proponowane w „Programie ...” rozwiązania dostosowane są do planów inwestycyjnych gminy. Realizacja zadań w zakładanych ramach czasowych będzie w większości przypadków uzależniona od pozyskania środków zewnętrznych (pomocowych).

12. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu POŚ i PGO

Podstawowym założeniem *Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki odpadami dla gminy Skierniewice* jest uzyskanie stałej i zauważalnej poprawy jakości wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego. W przypadku braku jego realizacji lub realizacji fragmentarycznej (wrywkowej) założone w *Programie* cele nie zostaną osiągnięte, a w konsekwencji może nastąpić pogorszenie się stanu środowiska przyrodniczego w regionie. Poniżej przedstawiono potencjalne zmiany, jakie mogłyby mieć miejsce w przypadku braku realizacji ustaleń *Programu*, w poszczególnych dziedzinach ochrony środowiska.

Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji POŚ:

- pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych w związku ze zwiększonym wytwarzaniem ścieków i brakiem systemu ich odprowadzania
- zmniejszanie się zasobów wodnych,
- zwiększone zagrożenie suszą glebową,
- postępująca degradacja gleb,
- postępująca degradacja zasobów przyrodniczych oraz walorów kulturowych,
- degradacja walorów krajobrazu,
- pogorszenie jakości powietrza,
- zwiększającą się liczbą mieszkańców narażonych na ponadnormatywne natężenie hałasu,
- wzrost zużycia surowców i wody,
- pogorszenie jakości życia mieszkańców.

Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji założeń aktualizacji PGO są następujące:

- zwiększona emisja pyłów i gazów do atmosfery, pogorszenie jakości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, gleby, straty w bioróżnorodności – wynik

- powstawania „dzikich wysypisk śmieci”, spalanie odpadów w paleniskach domowych, niewłaściwie postępowanie z odpadami zawierającymi azbest,
- nadmierne wykorzystywanie zasobów naturalnych – nie stosowanie w procesach produkcyjnych technologii wykorzystujących odpady jako surowiec i technologii małodopadowych,
 - niszczenie zasobów leśnych – występowanie „dzikich wysypisk”,
 - negatywne oddziaływanie na wszystkie komponenty środowiska – niewłaściwe postępowanie z wytwarzanymi odpadami niebezpiecznymi.

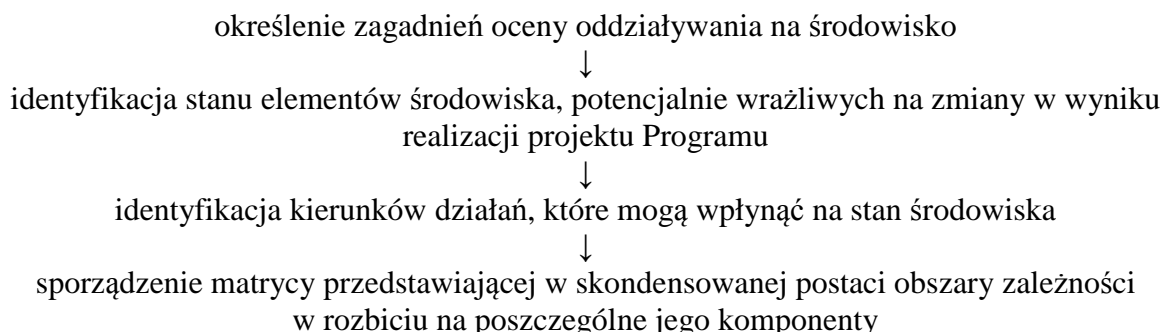
W przypadku gdy POŚ i PGO dla gminy Skierniewice nie zostanie wdrożony negatywne trendy będą się pogłębiać, a zanieczyszczenie środowiska wzrastać. Realizacja Programu jest więc konieczna.

13. Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu

W trakcie opracowywania prognozy nie stwierdzono istotnych niedostatków lub braków materiałów, które ograniczyłyby możliwość wykonania prognozy. Pewne utrudnienia stwarzał tylko brak najnowszych materiałów statystycznych.

14. Metody wykorzystane przy opracowaniu prognozy

Ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadzono według następującego schematu:

Prognoza oddziaływania na środowisko dla aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami i Programu Ochrony Środowiska została opracowana na podstawie zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska i ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Przy sporządzaniu niniejszej prognozy wykorzystano również informacje udostępnione przez WIOŚ w Łodzi, Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, Urząd gminy Skierniewice, przedsiębiorców, a także posiadaną wiedzę i doświadczenia w zakresie ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami.

Analizie poddano aktualny i prognozowany stan gospodarki odpadami i ochrony środowiska na terenie gminy Skierniewice oraz proponowane kierunki działań w tym zakresie. Wnioski z tej analizy odniesiono do stanu środowiska w mieście i przeanalizowano możliwe skutki realizacji planu. W prognozie oceny oddziaływania na środowisko

przeanalizowano uwzględnienie w Planie strategicznych kierunków działań przyjętych w innych dokumentach zarówno na poziomie krajowym jak i wojewódzkim.

15. Metody analizy realizacji postanowień projektu POŚ i PGO

Projekt POŚ i PGO dla Gminy Skierniewice określa zasady oceny i monitorowania efektów jego realizacji. W ramach każdego priorytetu zaproponowano wskaźniki ilościowe i jakościowe, które pozwolą określić stopień realizacji poszczególnych działań i związane z tym zmiany w środowisku. Dla każdego wskaźnika określono także źródło pozyskiwania danych do weryfikacji, co znacznie ułatwi ich uzyskanie. Ocena realizacji *Programu* na podstawie wyznaczonych wskaźników dokonywana będzie co dwa lata.

W ramach prac nad Prognozą dokonano ich oceny i weryfikacji. Zamieszczone w *Programie* propozycje wskaźników monitorowania jego realizacji są właściwe i pozwalają w pełni ocenić zmiany jakie nastąpią w środowisku w wyniku jego realizacji.

16. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Obowiązek rozważania możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć wynika z Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 roku.

Specjalnej analizie powinny podlegać inwestycje zlokalizowane blisko granic, a także te realizowane dalej, ale ze względu na rozmiar przedsięwzięcia mogące powodować znaczące emisje lub zmiany w środowisku. Gminy Skierniewice nie jest położone w obszarze przygranicznym, a realizacja POŚ i PGO dla gminy Skierniewice nie tworzy żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne. Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach Programu ma charakter regionalny i ewentualne negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie miało zasięg lokalny. Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja Programu nie wskazuje na możliwość negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

17. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Programu ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami dla Gminy Skierniewice”, została opracowana zgodnie z ustawą „Prawo ochrony środowiska” a także ustawą z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227) i stanowi element procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania tego dokumentu na środowisko przyrodnicze regionu.

Zakres merytoryczny prognozy wynika z art. 51 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227). Celem prognozy jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań skutków wykonania „Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla gminy Skierniewice na lata 2009-2012” na środowisko i stwierdzenie czy realizacja proponowanych zadań sprzyjać będzie ochronie środowiska i zrównoważonemu rozwojowi.

Przyjęto średniookresowe cele pośrednie dotyczące poszczególnych komponentów środowiska. Do każdego z celów przyporządkowane zostały kierunki działań zmierzające do osiągnięcia postawionych celów. Dla osiągnięcia wyznaczonych celów wskazano działania oraz zadania prowadzące do ich realizacji.

Ocena stanu środowiska na terenie gminy Skierniewice pozwoliła wskazać następujące problemy ochrony środowiska:

- niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej,
- niska efektywność funkcjonujących systemów selektywnego zbierania odpadów,
- zły stan techniczny dróg na terenie gminy,

Wskazane problemy środowiskowe na terenie gminy znajdują rozwiązanie w ramach zaproponowanych w projekcie POŚ i PGO dla gminy Skierniewice zadań do realizacji.

W Prognozie przeanalizowano możliwy wpływ wskazanych do realizacji w POŚ i PGO zadań na następujące elementy: obszary Natura 2000, różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta i rośliny, wodę, powietrze, powierzchnie ziemi i gleby, przyrodę i krajobraz. Określono czy oddziaływanie to może mieć kierunek negatywny, pozytywny czy obojętny na poszczególne elementy. Przy tak przeprowadzonej ocenie możliwe było generalne określenie potencjalnych niekorzystnych skutków środowiskowych związanych z realizacją poszczególnych zadań. Ponadto oceny tej dokonano przede wszystkim pod kątem oddziaływania na środowisko w fazie eksploatacji, zakładając, że uciążliwości występujące w fazie budowy z reguły mają charakter przejściowy.

Potencjalne krótkoterminowe oddziaływania na zasoby środowiska mogą być związane z fazą realizacji inwestycji:

- budowa przyłączy kanalizacyjnych do obiektów,
- usuwanie azbestu z obiektów i instalacji budowlanych,
- przebudowa dróg,
- termomodernizacja budynków.

Dla większości przedsięwzięć przewidywanych do realizacji w Programie bezpośrednie oddziaływanie na środowisko będzie lokalne i krótkotrwałe. Oddziaływania te mogą być także znacznie ograniczone poprzez wybór odpowiedniej lokalizacji, właściwą realizację oraz użytkowanie inwestycji. W przypadku realizacji zaplanowanych inwestycji na terenach cennych przyrodniczo, należy szczegółowo rozważyć wszystkie oddziaływania.

Realizacja żadnego z proponowanych działań nie pociągnie za sobą transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Wśród zadań ujętych w projekcie „Programu...”, nie ma inwestycji mogących powodować większe zagrożenie dla środowiska, gdyż suma korzyści z ich realizacji przekracza jednak zdecydowanie potencjalne zagrożenie. W sytuacji, gdy większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach POŚ i PGO ma pozytywny wpływ na środowisko proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia.

Szczegółowa analiza oddziaływań na środowisko poszczególnych inwestycji możliwa będzie na etapie wydawania decyzji środowiskowej.

W przypadku, gdy POŚ i PGO dla gminy Skierniewice nie zostanie wdrożony prowadzić to może do pogłębiania się problemów w zakresie ochrony środowiska, co

negatywnie wpływać będzie na zdrowie mieszkańców a także przyczyni się do degradacji zasobów przyrodniczych oraz walorów kulturowych.

Przeprowadzona analiza i ocena wszystkich założonych kierunków działań w POŚ i PGO pozwala na stwierdzenie, że generalnie ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, a także wpłynie na ograniczanie zużywania zasobów środowiskowych.